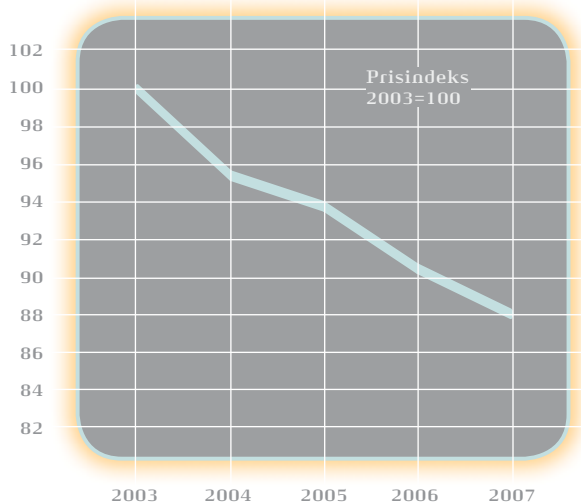

Lægemidler i Danmark 2008

Lægemiddelforbrug og apoteksdrift i Danmark

Apotekets medicinpriser fælder

Danmarks Apotekerforening

apotek

appoo

INDHOLD

Forord	5
Indledning	6
Lægemedelforbruget i Danmark 2007	
Forbruget af lægemidler steg i 2007	10
Medicin er blevet billigere på apoteket	11
Behandling af folkesygdomme dominerer medicinforbruget	12
De mest brugte lægemidler	16
Lægemidler i Danmark	18
Flere og flere lægemidler – samme virksomme stoffer	18
Parallelimport, kopimedicin og substitution	19
Apoteket bytter til billigere pakninger	21
Forfalsket medicin kan være virkningsløs og farlig	24
Medicinpriser	29
Faldende medicinpriser i Danmark	29
Danmark har den billigste kopimedicin i Europa	30
Sådan fastsættes priserne	32
Prisen på den gennemsnitlige receptpligtige medicinpakning	34
Apoteket i tal 2007	
Apotekets nøgletal	40
Høj tilgængelighed til apoteker i Danmark	45
Højtuddannet personale på apotekerne	47
Lav avance – høj faglighed	50
Apotekernes omkostninger	52
Recept på sikker medicin	54
Farmaceutisk fagpersonale fanger fejl	56
Rette pille til rette pris	56
Apoteket beregner patientens tilskud	57
Udlevering og rådgivning	59
Patientsikkerhed, sundhedsydelse og kvalitet	61
Sundhedsydelse på apoteket	63
Dosispakket medicin giver tryghed og sikkerhed	65
Flere apoteksydelse gavner plejesektoren	66
Sikkerhed for kvalitet i håndtering af medicin	69
Sket i året 2007-2008	
Danmarks Apotekerforenings årsberetning	74

Forord

■ Der florerer mange tal og myter i den offentlige debat om lægemiddelforbruget i Danmark. Og der tales meget om, at udgifterne til medicin stiger, og om vi får nok for pengene, eller om vi bruger meget eller lidt medicin i Danmark.

I den debat kan det være svært at bevare overblikket, hvad enten man som sundhedspolitiker, embedsmand eller journalist beskæftiger sig med lægemiddelområdet.

I Danmarks Apotekerforening vil vi gerne give et overblik, svare på alle spørgs-

mål og punktere de myter, der måtte være på lægemiddelområdet. Derfor har vi samlet de relevante tal, oplysninger

og praksis om apoteksdrift og medicinmarkedet i Danmark i denne årbog over lægemiddelmarkedet og lægemiddeldistributionen.

Gem den og brug den som et opslagsværk, næste gang du har brug for et overblik over

lægemiddelmarkedet.

God læselyst.

Niels Kristensen

Formand for Danmarks Apotekerforening

Indledning

■ Danskerne brugte næsten 20 milliarder kroner på medicin i 2007, eller næsten 4.000 kroner per indbygger. Det er 10 procent mere end året før. Det betyder blandt andet, at flere danskere er blevet behandlet, er blevet bedre behandlet eller i højere grad har fået forebygget sygdomme til gavn for sundhed og livskvalitet. 20 milliarder kroner til medicin er mange penge, men til sammenligning brugte alle andre vestlige lande, bortset fra Polen og Mexico, flere penge per indbygger på medicin end Danmark.

De relativt lave danske medicinudgifter skyldes både et lavt forbrug, og at vi i Danmark er gode til at presse priserne i bund og udlevere det billigste produkt gennem en skarp generisk konkurrence på over halvdelen af danskernes medicinforbrug.

Danmark har Europas laveste priser på kopimedicin, fordi apoteket udleverer den billigste variant af den rette medicin, og faktisk har næsten 9 ud af 10 borgere tillid til, at apoteket tilbyder den billigste receptpligtige medicin. Det er blandt den lange række af fakta om danskernes medicinforbrug, som Danmarks Apotekerforening har valgt at samle i denne årbog om lægemiddelforbrug og apoteksdrift i 2007.

I den første del – **Lægemiddelforbruget i Danmark 2007** – har vi samlet de nyeste statistikker om danskernes lægemiddelforbrug. Vi giver overblik over udviklingen og over de regler, der sikrer en effektiv forsyning af den rigtige medicin til lavest mulige udgift, og den praksis, der sikrer, at medicinen tages efter lægens anvisninger.

Bag 10 procents væksten i medicinforbruget ligger sundhedsvæsenets øgede fokus på forebyggelse og behandling af livsstilsrelaterede sygdomme og nye dyrere medicinske kræftbehandlinger på sygehusene.

Men selv om danskernes medicinudgifter er vokset, er priserne på den medicin, apotekerne udleverer, faldet med 2,5 procent i 2007 og med 12 procent siden 2003. Danskernes medicin har således aldrig været billigere.

I den anden del – **Apoteket i tal 2007** – stiller vi skarpt på, hvordan det sikres, at alle danskere forsynes med den rette medicin, på rette tid og sted til den rette pris. Det gør vi med et overblik over apotekernes aktiviteter, der bidrager med sikker og effektiv distribution af lægemidler og en indsats for folkesundheden gennem sund-

hedsfremmende og sygdomsforebyggende ydelser.

Apotekerne er et af de eneste steder i sundhedsvæsenet, som ikke er baseret på forudgående tidsbestilling, hvor man kan komme direkte ind fra gaden og få en samtale med en sundhedsprofessionel. Alle de apoteksansatte, som betjener kunderne, har en videregående lægemiddelfaglig uddannelse eller er under uddannelse hertil.

Apotekerne sørger på statens vegne for, at danskerne har god og sikker adgang til den rette medicin overalt i landet, døgnet rundt. Det har 97 procent af borgerne tillid til, viser en ny undersøgelse af borgernes holdninger og forventninger til lægemiddeldistributionen i Danmark.

Borgernes tillid til apotekets rådgivning er også helt i top. 88 procent af kunderne er tilfredse eller meget tilfredse med apoteket, hvilket er på niveau med den generelle tilfredshed med sygehusene og højere end mange andre erhverv.

Apotekets rolle i sundhedsvæsenet er yderligere understreget af det overra-

skende faktum, at apoteket ikke tjener mere på at sælge hverken mere eller dyrere medicin. Apoteket får en fast avance for alle lægemidler – dyre såvel som billige – ligesom den samlede avance for alle apotekerne er fastsat efter aftale med myndighederne for to år ad gangen.

Den tredje del af denne årbog – **Sket i året 2007-2008** – fortæller om nogle af apotekernes vigtigste mærkesager og aktiviteter i foreningsåret 2007-2008, om apotekernes indsats for folkesundheden og for den kundefremde service. Der stilles også skarpt på udvalgte regelændringer og udfordringer i apotekernes rammevilkår.

Her kan man for eksempel læse, at jægten på at spare den sidste 25-øre ved udskiftning af medicinen til den allerbilligste er gået for vidt. Reglerne med prisændringer to gange om måneden indebærer et regulært byttedrev, som giver borgerne millioner af medicinskift, med øget risiko for manglende medicin efterlevelse og mistet medicintilskud, når den billigste variant ikke kan leveres. ■

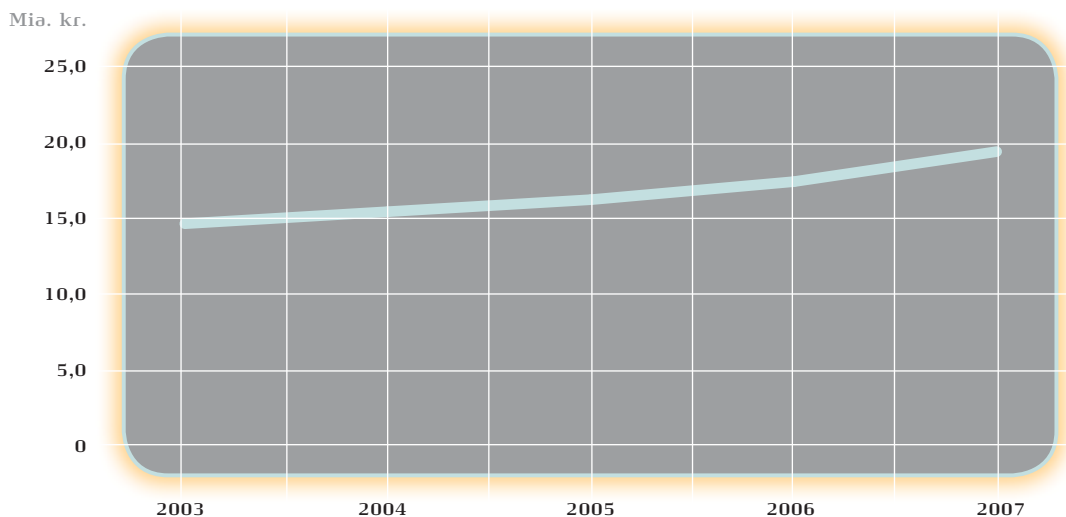

Lægemedelforbruget i Danmark 2007

eik

Forbruget af lægemidler steg i 2007

Det samlede forbrug af medicin i Danmark

Kilde: Lægemiddelstyrelsen og egne beregninger.

Det samlede forbrug af lægemidler i Danmark steg til knap 20 milliarder kroner i 2007. Det er en stigning på knap 10 procent i forhold til 2006.

■ Danskerne fik i 2007 på apotekerne, hospitalerne og i detailhandlen lægemidler til en værdi af knap 20 milliarder kroner inklusiv moms. Det er en stigning på knap 10 procent sammenlignet med 2006.

Mængdemæssigt svarer det til en stigning på knap seks procent. Samtidig blev forbruget forskudt over mod dyrere behandlinger især på hospitalerne. Derimod faldt medicinpriserne med over to procent. Prisudviklingen er uddybet i kapitlet om medicinpriser.

Når der alene måles i indkøbspriser og

uden moms, havde danskerne i 2007 et medicinforbrug på 13,8 milliarder kroner. Forskellen på knap seks milliarder kroner udgøres hovedsagelig af moms på 25 procent samt af omkostninger til distribution af medicin, eksempelvis løn, husleje og inventar.

Internationalt set ligger det danske medicinforbrug lavt. Hver dansker brugte ifølge OECD i gennemsnit medicin for 276 US dollar i 2005, mens den gennemsnitlige indbygger i OECD-landene brugte for 413 US dollar. Blandt OECD-landene er det kun Polen og Mexico, der har mindre

udgifter til medicin per indbygger end Danmark. Også væksten i medicinudgifterne i Danmark ligger blandt de laveste i OECD-området.

Vidste du

Polen og Mexico er de eneste OECD-lande, der har lavere udgifter til medicin per indbygger end Danmark.

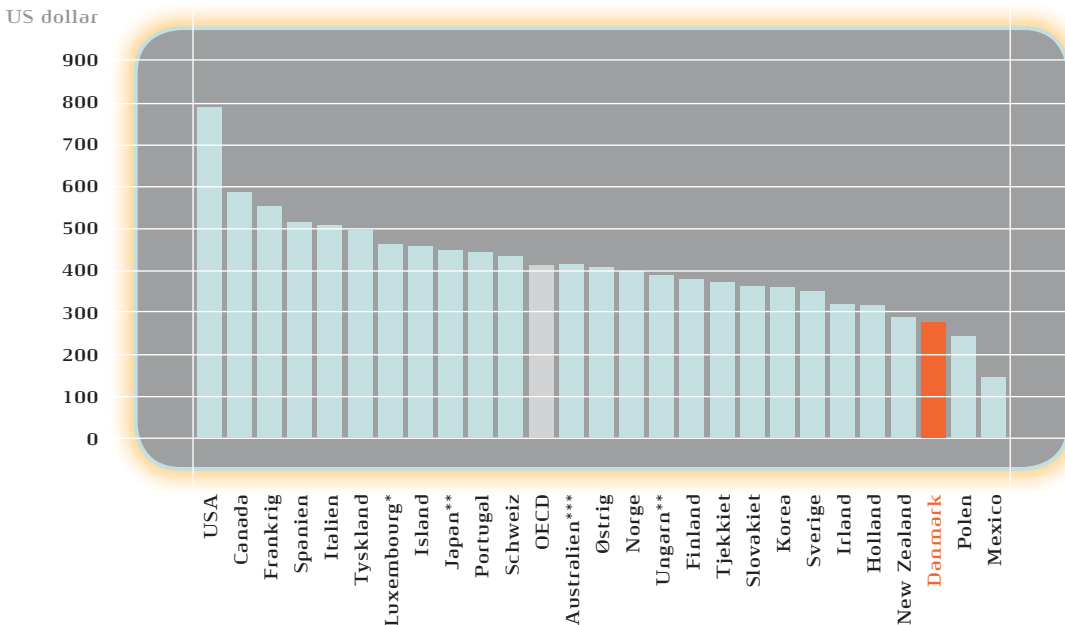
Medicin er blevet billigere på apoteket

Apotekerne håndterer langt størstedelen af al den medicin, der bruges i Danmark. Opgør man forbruget i mængder, målt i

definerede døgndoser, står apotekerne for 95 procent af forbruget, mens sygehusene kun står for omkring fire procent og detailhandlen (liberaliserede håndkøbslægemidler) for cirka en procent. Når sygehusene alligevel står for knap 40 procent af medicinudgifterne, målt i kroner (indkøbspriser), skyldes det blandt andet, at en stor del af den medicin, der bruges på sygehusene, ikke opgøres i døgndoser, og at medicinbehandlingerne på sygehusene er relativt dyre.

Apotekerne udleverede i 2007 medicin til en samlet indkøbspris på 8,5 mil-

Medicinudgifter per indbygger, 2005

Anm: Beregnet med købekraftskorrigerede valutakurser, *kun receptpligtig medicin, **2004, ***2004-2005
Kilde: OECD

liarder kroner. Omsætningen var størst inden for lægemidler til nervesystemet – herunder smertestillende midler – som udgjorde cirka 30 procent af den samlede omsætning eller knap 2,5 milliarder kroner. Næststørst var omsætningen af lægemidler til hjerte og kredsløb, som udgjorde knap 20 procent af den samlede omsætning svarende til knap 1,5 milliarder kroner. Måles i døgnodoser – eller mængder – bliver knap 40 procent af medicinen brugt mod lidelser i hjerte og kredsløb, mens knap 20 procent af døgn doserne bliver taget i forbindelse med lidelser i nervesystemet.

Apoteket udleverede i 2007 knap seks procent mere medicin end året før, målt i døgnodoser. Forbruget er rykket mod flere relativt dyrere medicintyper i 2007 end i 2006, men samlet set faldt priserne på apoteket, så medicinforbruget fra 2006 kunne købes cirka 2,5 procent billigere på apoteket i 2007, jf. kapitlet om medicinpriserne.

Vidste du

Medicinpriserne faldt med over to procent i 2007. Medicinudgifterne voksede med 10 procent, fordi flere kom i behandling for sygdomme relateret til livsstil, og fordi ny dyrere medicin blev taget i brug især på hospitalerne.

Behandling af folkesygdomme dominerer medicinforbruget

Hjerte- og karsygdomme – eksempelvis forhøjet kolesterolindhold i blodet og forhøjet blodtryk med videre – tegner sig for omkring 40 procent af al medicinforbrug målt i døgnodoser i Danmark og kommer derfor ind på en klar førsteplads på listen over de folkesygdomme, der behandles med mest medicin. De senere år er der sket en kraftig stigning i forbruget, og i 2007 blev der brugt cirka 1,2 milliarder døgnodoser medicin årligt, der alene kan relateres til sygdomme inden for hjerte og kar. I 2003 var forbruget 740 millioner døgnodoser, og forbruget er således steget med 60 procent på fire år.

Særligt forbruget af kolesterolsænkende medicin er vokset kraftigt. På bare fire år er forbruget steget med 230 procent, og alene i 2007 er der en stigning på knap 30 procent målt i forhold til 2006.

Det øgede forbrug skal ses i lyset af nye behandlingsrekommendationer. Herunder også, at eksempelvis patienter med forhøjet blodtryk eller diabetes stadig oftere behandles med flere forskellige typer medicin. Blandt årsagerne til nogle hjerte- og karsygdomme, herunder forhøjet kolesteroltal, er danskernes usunde livsstil med

Folkesygdomme i Danmark – samlet medicinforbrug, inkl. på sygehuse

	Niveau 2007			Ændring ift. året før		
	Omsætning, AIP, millioner kroner	Døgndoser millioner DDD	Indkøbspris per DDD**	Omsætning	Døgndoser	Indkøbspris per DDD***
#Medicin mod hjerte- og karsygdomme	1.714	1.173	1,46	11,9%	11,2%	1,1%
- heraf kolesterolsænkende medicin	307	303	1,01	48,3%	27,5%	15,6%
Medicin mod psykiske lidelser*	1.156	260	4,44	1,4%	2,9%	-5,8%
- heraf antidepressiv medicin	411	140	2,93	-3,4%	8,6%	-16,3%
Astma-, allergi- og KOL-medicin	935	179	5,09	3,3%	2,8%	-1,2%
Medicin mod svage smerter	272	151	1,80	1,0%	1,8%	0,6%
Medicin mod muskel- og skeletsygdomme	247	124	1,84	-0,5%	0,8%	-1,8%
#Diabetesmedicin	319	79	4,03	11,5%	7,8%	0,6%
#Medicin mod mavesår	448	77	5,81	8,4%	10,8%	-1,4%
Medicin mod knogleskørhed	152	20	7,47	5,4%	15,5%	-4,7%
Sum af ovenstående	5.244	2.064	-	6,2%	7,8%	-
Andel af samlet medicinforbrug i procent	38	73	-	-3,4%	1,8%	-
Sum af forbruget af medicin mod livsstilsrelaterede sygdomme (angivet med #)	2.481	1.329	-	11,2%	10,9%	-
Andel af samlet medicinforbrug i procent	18	47	-	1,2%	4,8%	-

Anm: *ATC-grupperne N05 + N06A, ** Gennemsnitspris per DDD korrigeret for lægemidler uden DDD,

***Gennemsnitspris per DDD korrigeret for en ændret forbrugssammensætning samt for lægemidler uden DDD.

Kilde: DLI samt Apotekerforeningens beregninger.

rygning, overvægt, manglende motion og usund kost. Øget opmærksomhed på disse faktorer og øget fokus på forebyggelse har medvirket til en stigning i brug af medicin mod sygdomme relateret til livsstil.

Psykiske lidelser som depressioner og psykoser med videre kommer med en stigning på tre procent og et forbrug på cirka 260 millioner døgndoser i 2007 ind på en andenplads på listen over de folkesygdomme, der behandles med mest medicin. Det er en stigning på cirka 12 procent sam-

menlignet med forbruget i 2003. I 2007 faldt de gennemsnitlige priser på medicin mod psykiske lidelser med knap seks procent. Prisfaldet er et resultat af konkurrence fra kopiproducenter og apotekets substitution til billigste kopi.

De senere års stigninger i forbruget af medicin mod psykiske lidelser, herunder specielt antidepressiv medicin, er også et eksempel på, at der i dag behandles flere lidelser medicinsk end tidligere. Flere og flere får diagnosen depression, og be-

handlingsvarigheden er ofte omkring et år. Hertil kommer, at en forebyggende behandling ifølge Institut for Rationel Farmakoterapi (IRF) kan være nødvendig, da der er 50 procent risiko for at få en ny depression, hvis man tidligere har haft en.

Et øget forbrug af antidepressiv medicin til den rigtige patientgruppe giver mulighed for at genoptage et normalt liv med en forbedret livskvalitet, færre sygedage og færre indlæggelser til følge.

Hvad er folkesygdomme?

I forbindelse med regeringens sundhedsprogram "Sund hele livet" fra september 2002 har Sundhedsstyrelsen sat fokus på otte folkesygdomme. Det er sygdomme med så stor udbredelse, at udtrykket folkesygdomme er berettiget. De otte sygdomme er:

- aldersdiabetes (type 2-diabetes)
- forebyggelige kræftformer
- hjerte-kar-sygdomme
- knogleskørhed (osteoporose)
- muskel- og skeletlidelser
- overfølsomhedssygdomme (astma-allergi)
- psykiske lidelser
- rygerlunger (KOL).

Apotekerforeningen fokuserer i denne publikation blandt andet på udviklingen i forbruget af lægemidler til behandling af folkesygdomme. Imidlertid kan den medicin, der anvendes til behandlingen, ikke for alle disse sygdomme entydigt udskilles af statistikkerne over lægemidler udleveret på apoteket. Det gælder forebyggelige kræftformer og rygerlunger (KOL) og det gælder diabetes-2, som

kan behandles med samme medicin som diabetes-1.

Derfor har Apotekerforeningen anvendt en tillempet definition af folkesygdomme, der medicinforbrugsmæssigt lægger diabetes-1 og diabetes-2 sammen, som lægger KOL sammen med astma og allergi, og som ser bort fra forebyggelige kræftformer. I stedet er vores definition af "medicinske" folkesygdomme suppleret med "svage" smerter, som er den tilstand, der bruges mest medicin imod i Danmark, samt mavesår, der er en sygdom, som blandt andet er relateret til en usund livsstil, og som mange mennesker er i medicinsk behandling for.

De medicinske folkesygdomme beskrevet i denne publikation omfatter således:

- hjerte- og karsygdomme
- psykiske lidelser
- astma, allergi og KOL
- "svage" smerter
- muskel- og skeletsygdomme
- diabetes
- mavesår
- knogleskørhed.

Medicinforbruget til folkesygdomme stiger

Den medicinske behandling af de otte største folkesygdomme i Danmark udgør i dag knap 75 procent af al medicinsk behandling, når der måles på medicinforbruget i døgnodoser. Der har gennem de sidste fire år været en markant stigning i forbruget af døgnodoser inden for disse folkesygdomme på knap 40 procent. Da det generelle medicinforbrug også er steget kraftigt, er andelen af medicin, der forbruges i behandlingen af de otte folkesygdomme, "kun" steget med knap 10 procent. Den folkesygdom, hvor medicinforbruget er vokset mest, målt på forbruget af døgnodoser, er medicin mod knogleskørhed, hvor der fra et lavt udgangspunkt i 2003 kan registreres en stigning på 180 procent frem til 2007.

Udgifterne til medicin for de otte folkesygdomme udgjorde kun knap 40 procent af de samlede medicinudgifter i Danmark i 2007. En gennemsnitlig døgn dosis medicin til behandling af folkesygdomme er således billigere end en gennemsnitlig døgn dosis medicin til behandling af andre sygdomme. Samtidig er udgifterne til behandling af folkesygdommene steget væsentlig mindre end udgifterne til det samlede medicinforbrug

i Danmark. Andelen af medicinudgifter til folkesygdomme har således været faldende i perioden 2003 til 2007.

En del af de medicinkrævende folkesygdomme kan primært relateres til en usund levevis. Disse betegnes ofte sygdomme relateret til livsstil. I denne publikation defineres de medicinkrævende sygdomme relateret til livsstil som hjerte- og karsygdomme, diabetes samt mavesår.

Isoleret set udgør medicin til behandling af disse sygdomme relateret til livsstil – knap 20 procent af det samlede medicinforbrug, når der måles i indkøbspriser. Måles derimod i døgnodoser er det knap 50 procent af medicinforbruget i Danmark, som anvendes til forebyggelse og behandling af sygdomme, der primært kan relateres til usund livsstil.

Omsætningen af medicin mod hjerte- og karsygdomme toppe sammen med medicin mod psykiske lidelser listen over de folkesygdomme, der er forbundet med de største medicinudgifter, med henholdsvis 1,7 milliarder kroner og 1,2 milliarder kroner.

De overraskende høje udgifter til medicin mod psykiske lidelser sammenlignet

med størrelsen af forbruget, skal ses i sammenhæng med, at denne medicin er relativt dyr per døgndosis. Det samme gælder for medicin mod knogleskørhed, medicin mod mavesår, og medicin mod astma, allergi og KOL, som er betydeligt mere omkostningstung end forbrugstung. Omvendt er kolesterolsænkende medicin mere forbrugstung end omkostningstung, netop fordi denne medicin er relativt billig sammenlignet med de andre former for medicin.

Vidste du

Sygdomme relateret til livsstil, som hjerte- og karsygdomme, diabetes og mavesår, står for næsten halvdelen af danskernes medicinforbrug – men under 20 procent af udgifterne.

De mest brugte lægemidler

Danskernes mest brugte lægemiddelstof er det kolesterolsænkende middel simvastatin. I 2007 blev der købt cirka 1,3 millioner pakninger indeholdende i alt knap 250 millioner døgndoser, hvilket er en

Apotekernes mest udleverede lægemidler

Lægemidler med fleste udleverede døgndoser	Eksempler på handelsnavne	Sygdoms- påvirkning	Niveau 2007		Ændring ift. året før	
			Omsætning, AIP, mio. kr.	Døgndoser, mio. DDD	Omsætning	Døgndoser
Simvastatin	Zocor	Kolesterolsænkende	121	247	170,2%	28,5%
Acetylsalicylsyre	Hjertemagnyl	Blodfortyndende	38	120	-22,8%	4,6%
Paracetamol	Panodil, Pamol, Pinex	Smertestillende	171	117	3,9%	3,3%
Furosemid	Furix	Blodtrykssænkende	20	100	-18,2%	1,5%
Bendroflumethiazid og kalium	Centyl m. kaliumklorid	Blodtrykssænkende	93	94	0,6%	-1,6%
Amlodipin	Norvasc	Blodtrykssænkende	44	91	30,9%	19,5%
Enalapril	Corodil	Blodtrykssænkende	35	60	143,9%	10,5%
Citalopram	Cipramil	Antidepressivum	21	49	-59,7%	4,6%
Ramipril	Triatec	Blodtrykssænkende	25	49	-17,4%	14,8%
Gestoden/ Ethinylestradiol	Minulet	Prævention	38	48	-5,3%	1,5%
Alle lægemidler			8.523	2.687	7,2%	5,9%

Note: AIP = apotekernes indkøbspris. DDD = definerede døgndoser ifølge WHO.

Kilde: DLI og Apotekerforeningens beregninger.

stigning på knap 30 procent målt i forhold til året før.

I 2007 var 382.000 danskere i behandling med simvastatin, mens der i 2006 var 323.000. Til sammenligning blev kun cirka 71.000 danskere behandlet i 2002.

Da simvastatin er et af de mest brugte lægemidler, er der en særlig skarp konkurrence fra kopiproducenter, som gør, at lægemidlet er blevet betydeligt billigere, efter at patentet på originalpræparatet, Zocor, udløb i august 2002. For tiden er der 10 kopier ud over originalen Zocor på markedet. Den gennemsnitlige pris per døgndosis var i 2007 nede på cirka 1,50 krone mod 8,70 kroner i 2002. På grund af apotekernes ombytning til billigste ligeværdige lægemiddel, også kaldet substitution, udgør generika – populært kaldet kopimedicin – 99,7 procent af det simvastatin, der udleveres på apoteket.

Nummer to på listen over flest brugte døgndoser er acetylsalicylsyre brugt som blodfortyndende middel, som også sælges under handelsnavnet Hjertemagnyl.

I 2007 blev der udleveret 120 millioner døgndoser heraf, hvilket er en stigning på knap fem procent i forhold til 2006, mens udgifterne hertil faldt med over en femtedel. Nummer tre er det svage smertestillende lægemiddel paracetamol, som sælges under navne som eksempelvis Panodil, Pinex og Pamol. I den gruppe blev der i 2007 udleveret i alt 117 millioner døgndoser, hvilket er en stigning på cirka tre procent.

Det mest omsatte lægemiddel målt i kroner på landets apoteker var i 2007 olanzapin (Zyprexa), som er antipsykotisk medicin mod eksempelvis skizofreni. Der blev i 2007 omsat for 212 millioner kroner. På andenpladsen ligger mavesårsmedicinen esomeprazol (Nexium) med en omsætning på 193 millioner kroner.

Grunden til, at olanzapin og esomeprazol topper på omsætning, er, at disse midler er relativt dyre. Den gennemsnitlige indkøbspris var således knap 37 kroner per døgndosis for olanzapin og knap 9 kroner for esomeprazol.

Lægemidler i Danmark

Bag skranken på de danske apoteker er der over 2.500 forskellige lægemidler (fraregnet naturlægemidler). De sælges i næsten 7.500 forskellige pakninger, der indeholder et eller flere af i alt 1.111 forskellige virksomme lægemiddelstoffer. Nogle er originalprodukter udviklet af en medicinalvirksomhed, andre er kopier med samme virksomme stof. Nogle er receptpligtige, andre sælges i håndkøb. Fælles for dem er, at de har som mål at forebygge eller behandle sygdomme hos mennesker.

Flere og flere lægemidler – samme virksomme stoffer

Et lægemiddel består af et eller flere lægemiddelstoffer, der også kaldes det virksomme eller aktive stof, samt forskellige hjælpestoffer. I 2006 var der på det danske marked 1.111 forskellige lægemiddelstoffer til at forebygge eller behandle sygdomme hos mennesker. Det er en stigning på otte procent på fem år. I samme periode er antallet af lægemidler steget

fra 1.941 til 2.507, hvilket er 29 procent flere end fem år tidligere. Der er altså kommet flere lægemidler, der indeholder de samme virksomme stoffer. Det skyldes, at mange patenter på originalmedicinen er udløbet, og at der er kommet flere konkurrerende kopiprodukter på markedet.

De 2.507 lægemidler fordeler sig på 7.456 pakninger. Pakningerne kan variere i antallet af tabletter eller i styrken per tablet. Hvert lægemiddel findes altså i gennemsnit i tre forskellige pakninger, og for hvert virksomt stof er der gennemsnitligt syv forskellige pakninger. 88 procent af lægemidlerne på det danske marked er receptpligtige. De må kun udleveres på apoteket eller bruges på sygehusene efter lægens ordination. Resten er håndkøbsmedicin, der er lægemidler, der kan købes uden en recept. Det er Lægemiddelstyrelsen, der afgør, om et lægemiddel skal være et håndkøbslægemiddel eller et lægemiddel, man kun kan købe på recept.

Lægemidler, stoffer og pakninger på det danske marked

	2002	2003	2004	2005	2006
Antal lægemiddelstoffer	1.033	1.087	1.094	1.094	1.111
Antal lægemidler	1.941	2.227	2.333	2.405	2.507
Antal receptpligtige lægemidler	1.707	1.958	2.064	2.141	2.242
Antal håndkøbslægemidler	257	298	296	290	296
Antal pakninger	6.543	7.301	7.393	7.278	7.456

Kilde: Lægemiddelstyrelsen, Lægemiddelstatistik Danmark, 2002-2006 Samlet salg.

Hvad er et lægemiddel?

Definitionen på et lægemiddel er ifølge lægemiddeloven:

"... enhver vare, der præsenteres som et egnet middel til behandling eller forebyggelse af sygdomme hos mennesker eller dyr, eller kan anvendes i eller gives til mennesker eller dyr enten for at genoprette, ændre eller påvirke fysiologiske funktioner ved at udøve en farmakologisk, immunologisk eller metabolisk virkning eller for at stille en medicinsk diagnose".

Lidt om navne

Lægemedler sælges under et handelsnavn, som producenten fastsætter. For eksempel findes det virksomme stof paracetamol under flere forskellige handelsnavne som Pinex, Panodil og Pamol. Ofte har originalproduktet et selvstændigt navn, mens de efterfølgende kopier navngives efter det virksomme stof og kopiproducentens navn. For eksempel sælges stoffet finasterid under navnet Proscar hos originalproducenten, mens kopiproducenternes tilsvarende lægemidler har navne som Finasterid "Copyfarm" og Finasterid "Alternova".

Parallelimport, kopimedien og substitution

En stor del af den medicin, der sælges i Danmark, er enten parallelimporteret eller generiske kopier af de originale produkter. Danske apoteker har pligt til at udlevere et billigere lægemiddel, end det lægen har ordineret, hvis der findes et, der kan erstatte det, og som rent faktisk er billigere. Ordningen kaldes generisk substitution, og den er med til at holde medicinpriserne nede og spare danskerne for et milliardbeløb hvert år.

Parallelimport af lægemidler er handel med medicin, der opkøbes i et EU-land og sælges i et andet. Den form for handel er muliggjort af EU-traktaten. Den første danske markedsføringstilladelse for parallelimporteret medicin blev givet i 1990.

Ofte sætter producenterne forskellige priser i forskellige lande for ens pakninger. En parallelimportør kan derfor opnå en gevinst ved at opkøbe medicin i ét land og sælge det i et andet. De parallelimporterede lægemidler og originallægemidlerne er altså produceret af den samme producent. Lægemidlerne kan have andre navne end den hjemlige original eller variere i form og farve, men selve det virksomme stof er identisk med originalen.

Det er primært lægemidler, der stadig er

beskyttet af patentrettigheder, der parallelimporteres. Det skyldes, at parallelimportørerne efter patentets udløb ud over originalproducenten også skal konkurrere med den generiske medicin.

Godkendelse af lægemidler

For at et lægemiddel kan blive markedsført og solgt i Danmark, skal det godkendes af Lægemiddelstyrelsen. Det Europæiske Agentur for Lægemiddel-vurdering (EMA) kan også godkende lægemidler på vegne af Europa-Kommissionen. Så gælder godkendelsen for alle EU- og EØS-lande. En godkendelse af et lægemiddel i et EU-land kan danne grundlag for en enklere og hurtigere godkendelse i de øvrige EU-lande. Når et lægemiddel skal godkendes, skal myndighederne vurdere dokumentationen for lægemidlets forebyggende eller helbredende virkning, risikoen for bivirkninger samt lægemidlets kvalitet. Myndighederne vurderer, om virkningen står mål med risikoen for bivirkninger.

Kopier indeholder det samme som originalen

Når et patent på et originalt lægemiddel udløber, kan andre producenter søge om lov til at markedsføre et produkt med det samme virksomme stof. Produktet er altså generisk præcis det samme lægemiddel som originalproduktet – og kaldes derfor i daglig tale kopimedisin.

Kopiprodukterne indeholder de samme virksomme stoffer som originalproduktet, men hjælpestofferne kan variere fra dem i originalproduktet. I mange tilfælde vil

Originalprodukter har kun få år alene

En producent, der udvikler et nyt lægemiddel, indgiver tidligt i udviklingen en ansøgning om patent. Først efter patentansøgningen er indgivet, bliver der udført forsøg med lægemidlet – først på dyr og dernæst kliniske forsøg på mennesker. Patentet gælder i op til 20 år og kan forlænges i op til fem år. Men på grund af de omfattende forsøg, kan der gå mange år, fra patentet gives, til lægemidlet bliver markedsført. Da det tager mange år at markedsføre et lægemiddel, er originalproducenten derfor i praksis kun alene på markedet i omkring 10-15 år.

hjelpestofferne i originalproduktet dog også være forskellige fra dem, der indgik i de kliniske forsøg. Kopiproducenten skal over for myndighederne dokumentere, at det er samme virksomme stof, og at lægemidlet optages i kroppen på samme måde som originalen.

Der har i de sidste fem år været mange patentudløb. Det har betydet, at der fra 2002 til 2006 er kommet generisk konkurrence på yderligere 55 lægemidler på det danske marked. I 2007 var der kun syv patentudløb, og det samme er tilfældet i 2008. Derfor vil der ikke være lige så mange ekstra originallægemidler, der bliver udsat for generisk konkurrence i disse år, som de seneste år.

Apoteket bytter til billigere pakninger

Når man køber receptpligtig medicin på apoteket, kan man opleve at få udleveret et lægemiddel med et andet navn, end det der står på recepten. Det skyldes, at apotekerne har pligt til at substituere – eller bytte – til et billigere lægemiddel end det, lægen har ordineret, hvis der findes et, der kan erstatte det. Ordningen har eksisteret siden november 1991 og kaldes generisk substitution af synonyme lægemidler. Substitutionen må kun ske til et lægemid-

del inden for samme substitutionsgruppe som det lægemiddel, lægen har ordineret. En substitutionsgruppe er en gruppe af lægemidler med samme indholdsstof, styrke og form. Pakningsstørrelsen inden for en gruppe må ikke variere mere end 25 procent, dog kun 10 procent for visse typer medicin. I begyndelsen af 2008 var omkring halvdelen af de mere end 7.000 forskellige pakninger med i en af de cirka 1.000 substitutionsgrupper, som Lægemedelstyrelsen har defineret.

Apoteket må dog ikke substituere, hvis lægen har fravalgt substitution ved at skrive "ej S" på recepten, eller hvis medicinbrugeren selv fravælger substitution. Samtidig er der en bagatelgrænse, så apoteket

ikke behøver at substituere, hvis prisforskellen mellem det ordinerede lægemiddel og det billigste i substitutionsgruppen er mindre end fem procent eller fem kroner. Omvendt skal apoteket substituere, hvis forskellen er mere end 20 kroner. Hvis lægen eller patienten selv har fravalgt substitution, eller hvis prisforskellen er mindre end de fem procent, betaler patienten selv hele prisforskellen mellem det billigste og det udleverede lægemiddel, også selvom han får medicintilskud.

Lægemedelpakninger på det danske marked

	2002	2003	2004	2005	2006	Andel 2006
Lægemedelpakninger i alt	6.543	7.301	7.393	7.278	7.456	100,0 %
Originalprodukter	3.488	3.408	3.328	3.243	3.122	41,9 %
Parallelimporterede produkter	1.098	1.072	939	1.029	1.104	14,8 %
Generiske lægemidler	1.349	1.587	1.873	2.133	2.130	28,6 %
Andet	608	1.234	1.253	873	1.100	14,7 %

Kilde: Lægemedelstyrelsen, Lægemedelstatistik Danmark, 2002-2006 Samlet salg.

LMS har opdelt pakningerne efter hvilken brancheorganisation, producenten er medlem af. Originalprodukter i Lif, parallelimporterede produkter i PFI og generiske lægemidler i IGL.

Andelen af originale produkter er faldet

Ud af de 7.456 lægemedelpakninger på det danske marked i 2006 var 3.122 eller cirka 40 procent originalprodukter. Antallet er faldet de seneste fem år. Det samme gælder for andelen af parallelimporterede pakninger, der er faldet fra at udgøre 17 procent til 15 procent af pakningerne.

Derimod er de generiske pakninger steget fra en andel på 20 procent i 2002 til 30 procent i 2006.

Halvdelen af medicinforbruget for en femtedel af udgiften

En voksende andel af udbuddet er altså enten parallelimporteret eller kopimecin. Analyser fra Industriforeningen for Generiske Lægemedler, IGL, viser, at generiske lægemidler dækker cirka 55 procent af danskernes forbrug af lægemidler. Det er en af Europas højeste markeds-

andele for generiske lægemidler. Men da kopimedinen ofte er væsentligt billigere end den patentbeskyttede medicin, udgør omkostningerne til generisk medicin kun cirka 18 procent af danskernes medicinudgifter. Halvdelen af danskernes medicinforbrug fås med andre ord for under en femtedel af de samlede udgifter.

Vidste du

Generiske lægemidler står for knap 30 procent af de forskellige lægemedelpakninger på det danske marked. Men kopierne dækker 55 procent af medicinforbruget på apotekerne for kun 18 procent af de samlede medicinudgifter.

Det er ikke enkelt at beregne samfundets besparelse ved kopiproducenternes konkurrence. Det kræver nogle antagelser og forudsætninger. En undersøgelse som analysefirmaet Media Consult har lavet for IGL tyder imidlertid på, at samfundet

årligt sparer op til seks milliarder kroner ved, at apoteket udleverer billige generiske lægemidler i stedet for de dyrere originalpræparater. Analyser fra IGL viser også, at alene den generiske konkurrence, der er opstået i kølvandet på patentudløb siden 2001, sammenlagt giver besparelser på omkring tre milliarder kroner årligt.

Besparselsen er et udtryk for forskellen i omkostning ved at købe det nuværende medicinforbrug til de højere originalpriser i stedet for til de lave kopipriser. Det er ikke sikkert, at medicinforbruget ville være helt så højt, hvis man kun kunne

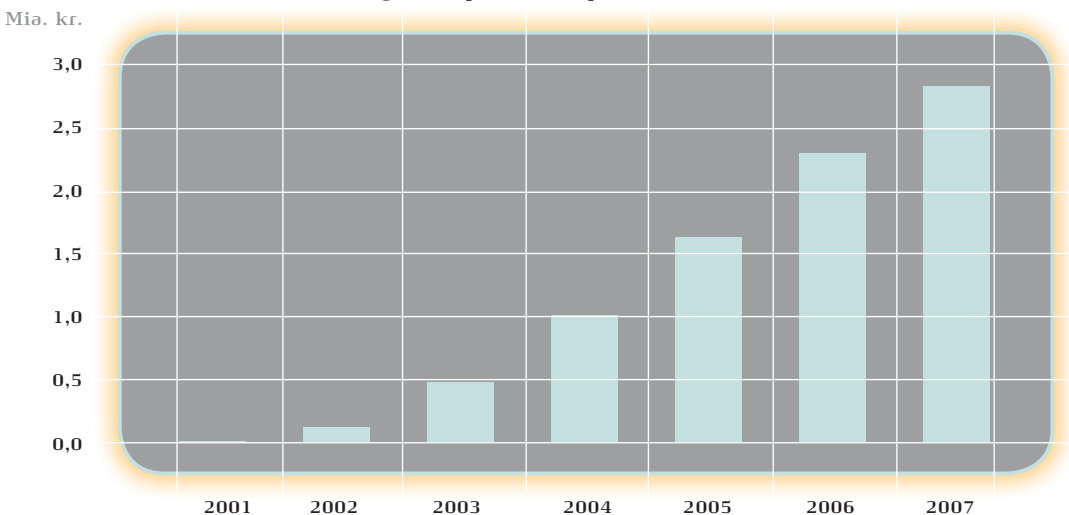
købe de dyre originalpræparater og ikke de billige kopier. Måske ville færre blive behandlet og helbredt. Omvendt kunne det være, at originalpriserne havde været endnu højere, hvis ikke der havde været konkurrence fra kopiproducenterne. Samlet set giver denne standardberegning derfor et fornuftigt skøn over besparelsen ved generisk konkurrence for patentudløb siden 2001.

Vidste du

Såfundet sparer cirka tre milliarder kroner årligt alene på at købe kopier af de 62 lægemidler, hvor patentet er udløbet siden 2001.

Årlig besparelse ved generisk konkurrence

Beregnet besparelse ved patentudløb siden 2001

Kilde: Industriforeningen for Generiske Lægemidler (IGL)

Forfalsket medicin kan være virkningsløs og farlig

Kopimedicin må ikke forveksles med forfalsket medicin. Kopimedicin er generisk medicin godkendt af myndighederne. Forfalsket medicin udgiver sig for at være godkendt af myndighederne, men er det ikke. Det er selvfølgelig ulovligt. Faren ved forfalsket medicin er, at der ikke er kontrol med indholdet og produktionen. Det kan indeholde andre stoffer, end det giver sig ud for, og dermed være farlig. Den forfalskede medicin kan også være virkningsløs, og det kan være farligt for brugeren, hvis helbred afhænger af medicinen.

Der er endnu ikke fundet forfalsket medicin på de danske apoteker, men danske forbrugere skal alligevel være opmærksomme. Især hvis de køber medicin på internettet, men også hvis de køber lægemidler på udenlandske apoteker, da forfalsket medicin har fundet vej til hylderne hos godkendte forhandlere i andre EU-lande.

Der gøres et stort arbejde for at holde forfalsket og ulovlig medicin væk fra det danske marked. Lægemiddelstyrelsen kørte i 2007 en kampagne: "Pås på dig selv – også når du bruger medicin". Der er dannet et nationalt netværk mod forfalskede lægemidler, som Danmarks Apotekerforening bidrager aktivt til.

Ulovligt importeret medicin beslaglagt

Der blev i 2007 beslaglagt mere end 700.000 tabletter ulovligt importeret medicin af de danske toldmyndigheder, alene i Københavns Lufthavn. Der fanges langt flest falske potenspiller, for eksempel med navnet Pfiagra, eller medicin der på anden måde gør noget ved kroppens udseende eller påvirker dens funktion. De fleste forsendelser er små pakker bestilt af danskere fra alle dele af landet. Afsenderne er som regel fra Indien, Thailand, De Forenede Arabiske Emirater, Ghana, Pakistan, Argentina, Brasilien eller USA. Importen er både ulovlig og udgør en sundhedsrisiko for borgerne.

554 pækninger håndkøbsmedicin må sælges uden for apotek

12 procent af lægemidlerne på det danske marked er håndkøbsmedicin, som Lægemiddelstyrelsen har bestemt, kan købes uden recept. Håndkøbsmedicin inddeles i apoteksforbeholdte håndkøbslægemidler og ikke-apoteksforbeholdte håndkøbslægemidler. Indtil 1. oktober 2001 kunne håndkøbsmedicin kun købes på apoteket. Men siden da er en del af håndkøbslægemidlerne blevet liberaliseret til salg uden for apoteket. De sælges både fra apote-

kerne og fra cirka 1.500 andre salgssteder, der er godkendt af Lægemedelstyrelsen. Til forskel fra apotekerne er der ikke ansat lægemiddelfagligt personale på disse salgssteder, og de må ikke rådgive om lægemidlerne.

Der er 209 pakninger, der alene må sælges på apoteket. Listen af liberaliserede håndkøbslægemidler, der kan sælges uden for apotek, består for tiden af 554 forskellige pakninger. 35 af pakningerne har antalsrestriktioner, der betyder, at butikken kun må sælge én pakning ad gangen til en kunde. Den regel gælder for eksempel for smertestillende medicin og næsespray. De øvrige 519 pakninger er der ingen antalsrestriktioner på.

Kun krav om ni produkter i basissortiment

Der er intet krav om, at butikker med tilladelse til at sælge håndkøbsmedicin skal føre alle lægemidlerne på listen. Lægemedelstyrelsen kræver kun, at butikkerne som minimum fører et basissortiment på ni produkter. Det er forskellige varianter inden for:

- sugetabletter mod ondt i halsen
- nikotintyggummi

- mavesyreneutraliserende tyggetabletter
- slimløsnende midler mod hoste
- smertestillende midler
- midler mod transportsyge.

Basissortimentet er fastlagt ud fra, hvilke lægemidler der sælger mest. Da liberaliseringen blev indført i 2001, bestod basislisten af 16 lægemidler, men listen blev forkortet til ni i 2006, så lægemidler med lille omsætning blev fjernet.

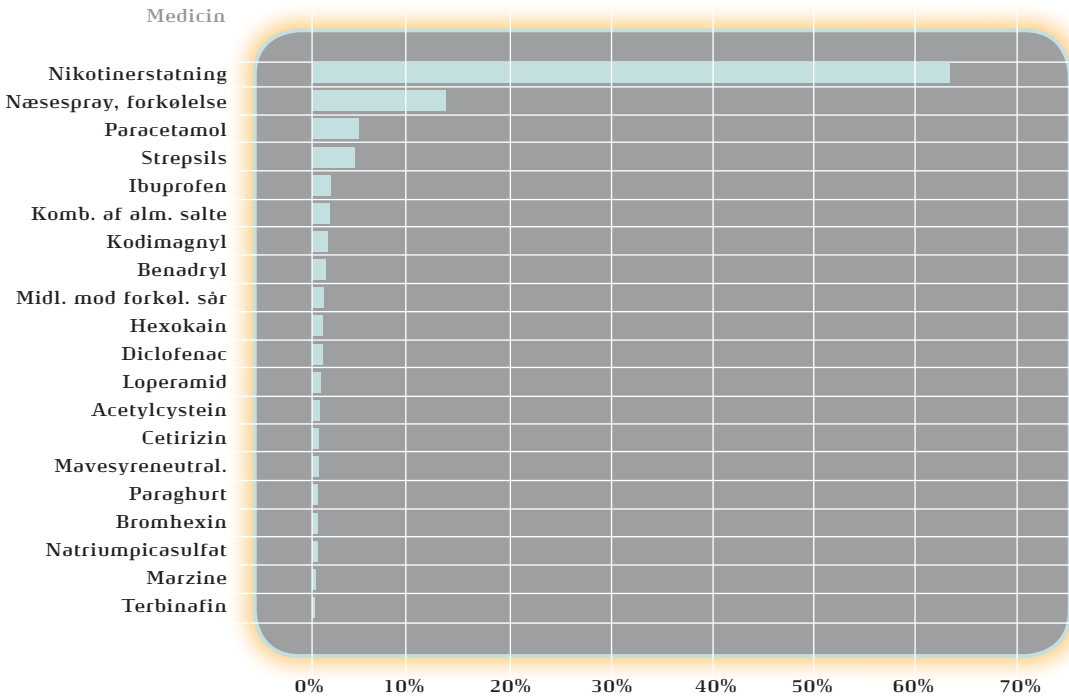
I praksis kan butikkerne altså nøjes med at føre ni ud af de 554 tilladte lægemiddelpakninger. Den 15. oktober 2006 blev det desuden muligt at

søge tilladelse til udelukkende at forhandle nikotinprodukter til rygeafvænning, og altså ikke føre hele basissortimentet. Omfanget har dog indtil videre været begrænset, da der efter halvandet år kun er givet tilladelse til 11 forhandlere.

Detailhandelen koncentrerer sig om få produkter

Formålet med at forpligte forhandlerne til at føre et vist basissortiment er at sikre kunderne større tilgang til de mest omsatte lægemidler. Alligevel er det meget få lægemiddelgrupper, der reelt omsættes i detailhandelen. Detailhandelen koncen-

Detailhandelens mest omsatte håndkøbsmedicin i 2007

Kilde: DLI og Apotekerforeningens beregninger.

trerer sig nemlig om meget få produkter – i en sådan grad, at tre lægemiddelgrupper står for 80 procent af hele detailhandelens omsætning af håndkøbsmedicin.

Rygeafvænningsprodukter er den mest omsatte håndkøbsmedicin i detailhandelen, da to tredjedele af hele omsætningen kommer fra salg af nikotinprodukter. Næsespray mod forkølelse er på andenpladsen med 13 procent, og smertestillende

paracetamol på tredjepladsen med fem procent. På fjerdepladsen er slimløsnende midler mod hoste, mens resten af grupperne af liberaliseret håndkøbsmedicin har en andel under to procent.

Stigende omsætning af håndkøbsmedicin

Salget af håndkøbsmedicin er samlet set steget med fire-seks procent om året de sidste fem år. Salget af nikotinafvæn-

ningsprodukter er imidlertid fordoblet siden liberaliseringen. En stigning, der ikke afspejler sig i tilsvarende flere rygestop. Trods liberaliseringen sælges hovedparten af håndkøbslægemidlerne dog stadig på apoteket, målt i omsætning. Selvom kun hver fjerde af alle pakninger med håndkøbslægemidler er apoteksforbeholdt, udgør den gruppe halvdelen af den samlede omsætning.

Apotekernes markedsandel af den liberaliserede del af håndkøbslægemidlerne har været faldende siden 2001. Hovedparten af omsætningen af de liberaliserede lægemidler, 70 procent i 2007, ligger dog stadig på apoteket. Lægger man hertil omsætningen af de apoteksforbeholdte håndkøbslægemidler, står apotekerne samlet set for 85 procent af omsætningen af håndkøbslægemidler.

Omsætning af håndkøbsmedicin* på apotek og i detailhandel, AIP (mio. kr.)

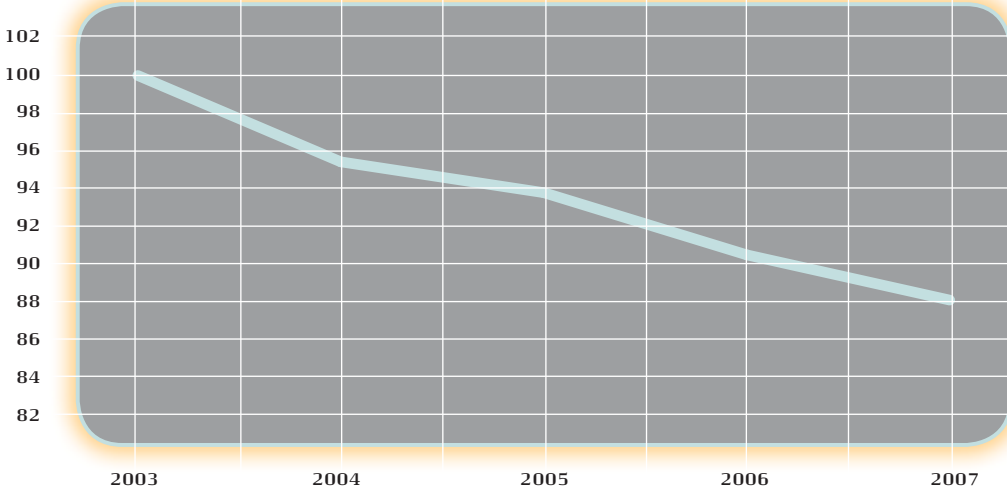
	2003	2004	2005	2006	2007	Andel 2007
Apoteksforbeholdte håndkøbslægemidler	452,5	475,5	513,3	572,6	584,4	50,8 %
Ikke-apoteksforbeholdte håndkøbslægemidler	491,8	506,5	526,9	523,6	566,0	49,2 %
Heraf solgt på apotek	390,2	386,0	391,5	379,4	398,4	34,6 %
Heraf solgt i detailhandel	101,6	120,4	135,4	144,2	167,6	14,6 %
Håndkøbslægemidler i alt	944,3	982,0	1.040,2	1.096,3	1.150,4	100,0 %

*) Omsætning af håndkøbslægemidler, uanset om de er solgt på recept eller i håndkøb.

Medicinpriser

Apotekets medicinpriser faldet

Prisindeks
2003=100

Kilde: Lægemedelstyrelsen

Priserne på medicin udleveret på apoteket faldt i 2007 med cirka 2,5 procent. Siden 2003 er medicinpriserne på apoteket faldet med 12 procent som følge af substitution til billigste kopi og lavere avance.

Faldende medicinpriser i Danmark

Medicinpriserne på apoteket faldt i 2007, så det samlede medicinforbrug kunne købes cirka 2,5 procent billigere end året før. Det er især lægemidler, hvor patentet er udløbet, der giver lavere priser for kunderne. Det skyldes konkurrence fra kopi-producenterne, og at apotekerne udleverer det billigste kopilægemedel. Således er patentet udløbet for 13 ud af de 14 lægemidler, der bidrager mest til prislefaldet.

Samlet set er prisen på de apoteksforbeholdte lægemidler i Danmark faldet med 12 procent siden 2003. Også her er det

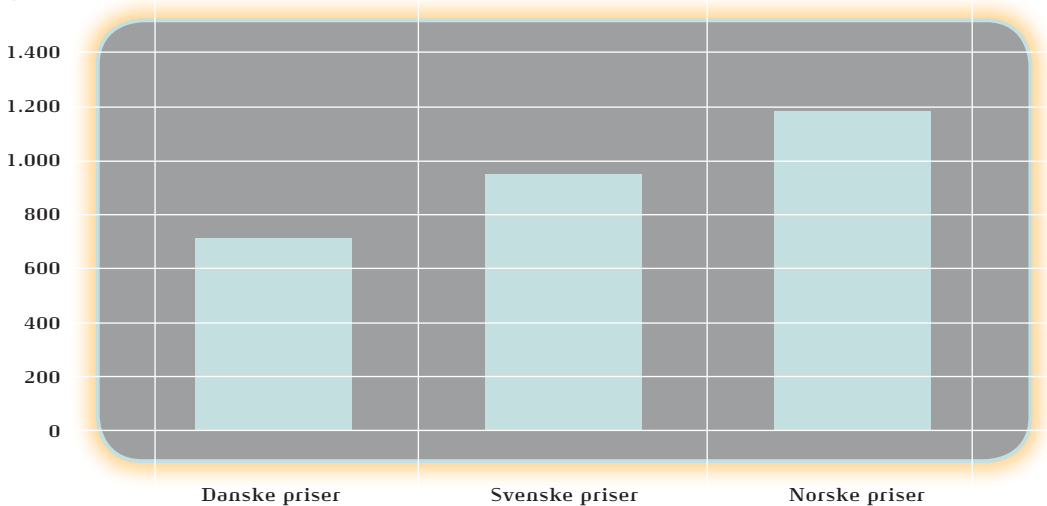
patentudløb og apotekets substitution til den billigste kopi, der har bidraget mest til prislefaldet. Hertil kommer, at apotekerne gradvist har nedsat avancen de senere år, så apotekernes udsalgspriser er faldet mere end indkøbsprisen. Siden 2003 er apotekets indkøbspriser ifølge Lægemedelstyrelsen faldet med 10 procent, mens udsalgspriserne er faldet med 12 procent.

Vidste du

Priserne på medicin på danske apoteker faldt 2,5 procent i 2007. Siden 2003 er apoteketspriser faldet 12 procent. I samme periode steg forbrugerprisindekset i Danmark med 6,7 procent.

De samlede udgifter til 30 typer af receptpligtig kopimedicin i Danmark i 2006 sammenlignet med, hvad det ville have kostet i Sverige og Norge

Mio. kr.

Anm.: De 30 typer receptpligtig kopimedicin, der indgår i analysen, er den medicin, der i 2006 indgik i den norske trinprismodel, og som er receptpligtige i Danmark.

Kilde: Danmarks Apotekerforening

Danmark har den billigste kopimedicin i Europa

Det er især generisk medicin, også kaldet kopimedicin, der er billig i Danmark. En analyse af omsætningen af lægemidler i Skandinavien viser, at danskernes forbrug af kopimedicin i 2006 var billigere at købe til danske priser end til svenske eller norske priser. Ses der bort fra moms, sparede danskerne i 2006 knap 240 millioner kroner ved at købe kopimedicinen i Danmark frem for i Sverige, mens de sparede cirka 475 millioner kroner i forhold til norske priser.

Danmark er det europæiske land, hvor

kopimedicin i gennemsnit er billigst. Det viser en stor analyse fra Leuven Universitetet i Belgien, der har sammenlignet priser på 15 almindelige typer kopimedicin i Belgien, Danmark, Finland, Frankrig, Tyskland, Holland, Norge, Sverige, England og Indien i 2005. Danmark er billigst – også billigere end Indien – på syv typer kopimedicin. For fire typer kopimedicin er Indien billigere end Danmark, men den danske pris ligger fortsat under priserne i de øvrige europæiske lande.

Priserne på kopimedicin var i de analyserede europæiske lande i gennemsnit

dobbelt så høje som priserne i Danmark. Sverige er det land, hvor priserne ligger tættest på Danmark. De svenske priser ligger 18 procent over de danske priser, mens Tyskland topper listen med priser på kopimedicin, der ligger 159 procent over de danske priser.

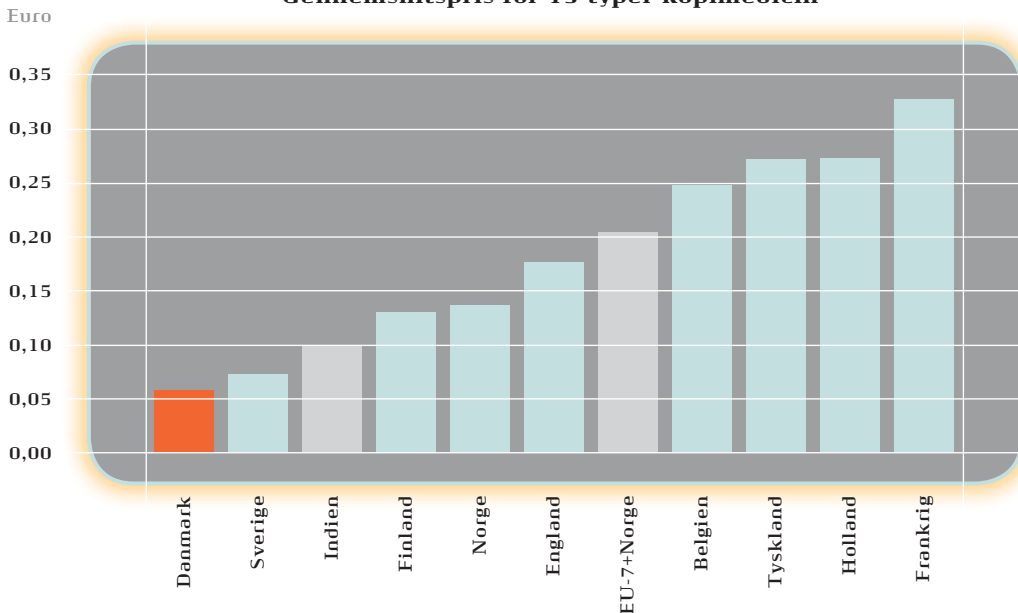
I analysen er der brugt et simpelt gennemsnit af de 15 typer kopimedicin som udtryk for gennemsnitsprisen i det enkelte land. Det vil sige, at der ikke tages højde for, at landenes forbrugsmønstre vil have betydning for den faktiske gennemsnitspris i landet.

Vægter man i stedet med det danske forbrug, er gennemsnitsprisen i Danmark lavest, og priserne for gennemsnittet af de europæiske lande ligger 250 procent over prisniveauet i Danmark. Selv i Indien ville prisniveauet i gennemsnit være højere end i Danmark ved køb af det danske forbrug af de 15 typer kopimedicin.

Vidste du

Danmark har Europas billigste kopimedicin. Kopimedicin udgør over halvdelen af den medicin, apotekerne udleverer. Medicin er samlet set syv procent billigere i Danmark end EU-gennemsnittet.

Gennemsnitspris for 15 typer kopimedicin

Anm. Gennemsnitspriser beregnet med danske forbrugsvægte.

Kilde: Current Medical Research and Opinion (2007) samt egne beregninger.

Konkurrencen på kopimedicin i Danmark kombineret med apotekernes substitution til billigste kopi har også ført til, at Danmark er et af de lande i verden, hvor kopimedicin har den største markedsandel, målt i mængder. Omkring 55 procent af al medicin, der udleveres på apotekerne i Danmark, er således kopimedicin. Men da kopimedicinen er billig i Danmark, udgør den kun cirka 18 procent af udgifterne til medicin. Ser man alene på de lægemidler, hvor patentet er udløbet, og hvor salg af kopimedicin er mulig, udgør kopimedicin over 80 procent af medicinforbruget målt i mængder. Det er en af Europas største markedsandele for kopimedicin.

Vidste du

Apoteket skal udlevere den billigste medicin.

Generelt lave priser på medicin

Priserne på patentbeskyttet medicin er relativt høje i Danmark sammenlignet med andre lande i Europa. Det opvejes imidlertid af de meget lave priser på kopimedicin. Hvis man ser bort fra moms og afgifter, er de samlede medicinpriser i Danmark derfor syv procent lavere end gennemsnittet af priserne i de ni velstående EU-lande, som Konkurrencestyrelsen plejer at sammenligne Danmark med. Når moms og afgifter tages med i regnestykket, er danskernes medicinpriser inklusiv

moms ifølge EU-Kommissionens statistiske kontor, Eurostat, cirka 11 procent højere end gennemsnittet for de ni lande. Men det skyldes alene den høje danske moms.

I mange af de andre EU-lande er der nemlig væsentlig lavere eller ingen moms på medicin. Det gælder blandt andet i Sverige og England, der har nul-moms på receptpligtige lægemidler. Også Frankrig, Holland, Belgien og Italien har lavere moms på medicin end på andre varer.

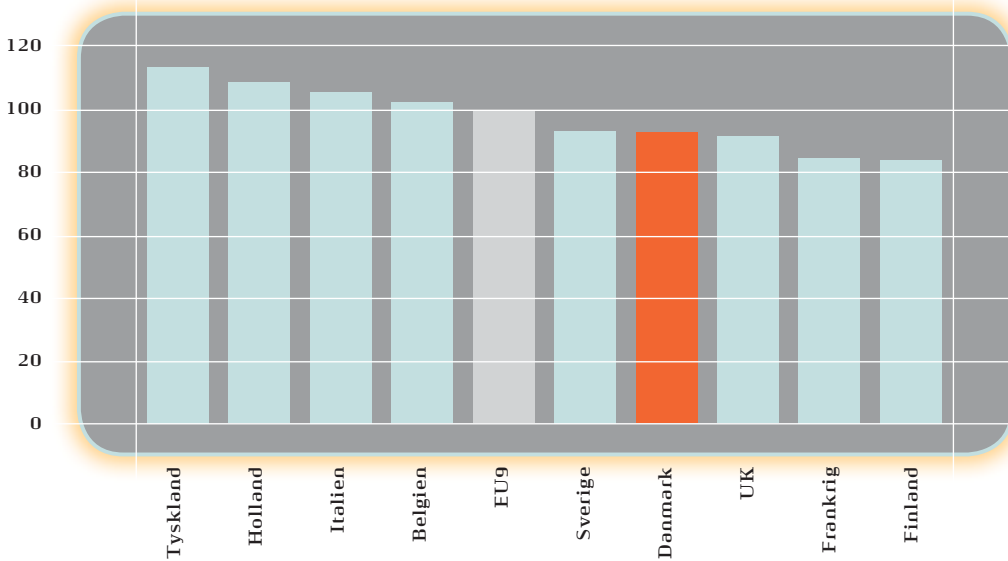
Sådan fastsættes priserne

Medicinpriserne fastsættes hver 14. dag i en blanding af fri konkurrence og offentlig regulering. Producenterne af lægemidler kan frit fastsætte prisen for deres medicin, når de hver 14. dag skal anmelde en pris til Lægemeddelstyrelsen. Prisen optages på Lægemeddelstyrelsens prisliste, www.medicinpriser.dk, så alle kan se, hvilket produkt der er billigst i de næste 14 dage. Der er altså tale om en åben licitation blandt alle leverandører af medicin.

Apotekerne er normalt forpligtet til at udlevere den billigste lægemiddelpakning, medmindre lægen eller kunden fravælger det. Derfor er der en intensiv konkurrence om at blive den billigste leverandør og dermed få næsten hele det danske marked for sig selv i 14 dage. Det giver meget

Pris på medicin ekskl. moms og afgifter, 2007

EU9 = 100

Kilde: Eurostat, Konkurrencestyrelsen samt egne beregninger

lave medicinpriser på det store område, der er udsat for konkurrence fra kopiproducenter.

Apotekerne køber medicinen hos grossisterne til de faste indkøbspriser, der er angivet i prislisen. Apotekerne kan ikke selv fastsætte sine udsalgspriser på den medicin, der kun må sælges på apoteket. Myndighederne bestemmer udsalgsprisen ved at fastlægge en avance, der skal lægges til apotekets indkøbspris.

Vidste du

Apotekerne fastsætter ikke selv medicinpriserne. De kan skifte hver 14. dag efter åben licitation blandt leverandørerne. Myndighederne fastsætter apotekets avance.

I foråret 2008 udgør apotekets avance dels 7,7 procent af apotekets indkøbspris, som det enkelte apotek betaler videre til dækning af en række fælles formål, dels 6,71 kroner i fast beløb per pakning. Hertil kommer 8 kroner i gebyr per pakning på

recept som betaling for de kvalitetskontroller, apoteket udfører, når de ekspederer en recept. Endelig skal der betales 25 procent moms af hele prisen.

Stor tillid til apotekerne

Det er et indviklet system med mange regler, der fastsætter medicinpriserne, og derfor kan det være svært at gennemskue. Priserne kan skifte hver 14. dag. Og samtidig kan den enkelte kundes medicintilskud variere mellem 0 og 100 procent, fordi det afhænger af, hvor meget medicin han eller hun tidligere har købt og hvornår. Derfor kan kundens betaling for den samme medicin variere voldsomt fra uge til uge. Medicintilskudsreglerne er beskrevet nærmere i afsnittet om recept på sikker medicin.

Det er derfor ikke så overraskende, at Forbrugerstyrelsens årlige forbrugerforholdsindex giver markedet for receptpligtig medicin en lav karakter for gennemsigtighed. Udlevering af medicin er nemlig ikke en standardvare, men en kompleks ydelse med tilknyttet rådgivning og vejledning. Kunden har hverken mulighed for at vurdere behovet for medicinen eller sammenhængen mellem pris og kvalitet.

Ikke desto mindre kommer markedet for receptpligtig medicin i samme undersøgelse ind på top 10, når det gælder forbrugertillid. Forbrugerne har altså tillid til markedet for den receptpligtige medicin trods manglende gennemsigtighed. Apotekerforeningens undersøgelse af borgernes

holdninger til apotekerne viser tilsvarende, at der er meget stor tillid til apotekerne, men at der er noget mindre tilfredshed med priserne på medicin. Der er dog ikke større tilfredshed med priserne på håndkøbsmedicin købt andre steder end på apotekerne. Det tyder

på, at det generelt er svært for forbrugerne at gennemskue priserne på medicinområdet. Heldigvis har borgerne gennemgående tillid til, at de får udleveret den rigtige medicin til den laveste udgift, trods den manglende gennemsigtighed.

Prisen på den gennemsnitlige receptpligtige medicinpakning

Priserne på medicin varierer alt efter hvilken form for medicin, der forbruges. Typisk vil priserne være høje for nye lægemidler og lave for mere velkendte lægemidler, der har været på markedet i mange år, og hvor patentet er udløbet, og konkurrencen på kopimedien er indledt.

apotek

Den gennemsnitlige receptpligtige medicinpakning på apoteket koster 213 kroner inklusiv moms. De 143 kroner er det beløb, som apoteket betaler leverandørerne for medicinen. Det beløb deles mellem producenter/importører på den ene side og grossister på den anden. Apotekernes samlede avance er i gennemsnit cirka 28 kroner per medicinpakning, mens moms udgør 43 kroner.

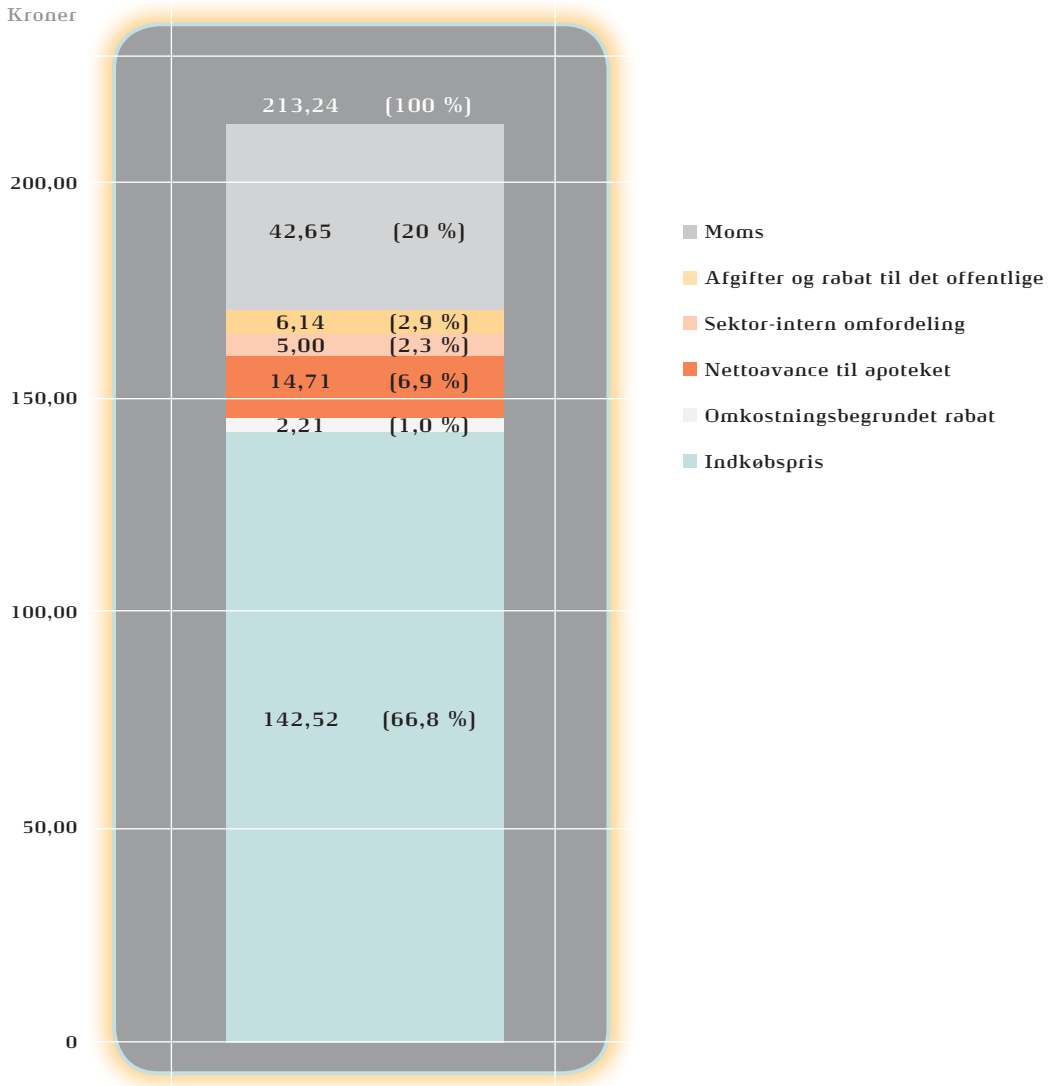
Apoteket beholder imidlertid kun selv en mindre del af den samlede apoteksavance på cirka 28 kroner. Det drejer sig om et fast avancebeløb på 14,71 kroner, der er uafhængig af, om der sælges et lægemiddel til 25 kroner eller et til 1.000 kroner. Apoteket beholder også den omkostningsbegrundede rabat, de opnår hos leverandørerne, som i 2007 gennemsnitlig var på

cirka to kroner per medicinpakning. Ud over de 14,71 kroner, som apoteket selv beholder, opkræves godt 11 kroner per medicinpakning, som apoteket ikke selv beholder. Knap 5 kroner bruges til en række fælles formål som at sikre, at der er apoteker, der har åbent uden for normal åbningstid, og at apoteker i yderområder kan eksistere. Godt 6 kroner af prisen for den gennemsnitlige medicinpakning bruges blandt andet til at dække udgifter til at uddanne de apoteksansatte farmakonomer samt til at finansiere statens pension for farmaceuter.

Vidste du

Apoteket tjener ikke mere på at sælge dyrere medicin. Uanset om medicinen koster 25 kroner eller 1.000 kroner, får apoteket kun en fast netto-avance på 14,71 kroner pr. pakning medicin på recept.

Prisen på den gennemsnitlige receptpligtige medicinpækning

Apoteket i tal 2007

apoc

Apotekets nøgletal

Medicindistributionen til de danske forbrugere varetages af 246 private apoteker, der efter aftale med staten har ansvar for at forsyne danskerne med lægemidler og sygdomsforebyggende sundhedsydelser. I 2007 omsatte apotekerne for 12,2 milliarder kroner. Cirka 75 procent af den samlede omsætning er receptpligtige lægemidler til private forbrugere. Fra 2006 til 2007 steg omsætningen af receptpligtige lægemidler til private forbrugere med cirka 5,5 procent.

Selvom apotekerne sælger mere, tjener de ikke mere. Det skyldes, at apotekernes samlede årlige avance til dækning af alle apotekernes udgifter er aftalt mellem apotekerne og staten som et fast beløb. Hvis apotekerne omsætter mere end forventet, sættes avancen per pakning ned, så den samlede avance bliver som aftalt. Det bliver altså billigere per pakning for forbrugerne at købe lægemidler, når det samlede forbrug stiger. Det gælder både ved meromsætning af lægemidler og andre varer. I 2007 blev den faste avance sat ned fra 16,59 kroner til 14,71 kroner pr. receptpakning.

Vidste du

Apotekernes faste avance blev i 2007 sat ned fra 16,59 kroner til 14,71 kroner per pakning receptmedicin.

Hver indbygger i Danmark købte i gen-

nemsnit 10 pakker receptpligtig medicin på apoteket i 2007. Det er 173.000 receptekspederede pakninger per apotek om året eller 620 pakninger per åbningsdag. I alt udleverede apotekerne næsten 2 millioner lægemiddelpakninger mere til borgerne i 2007 sammenlignet med året før.

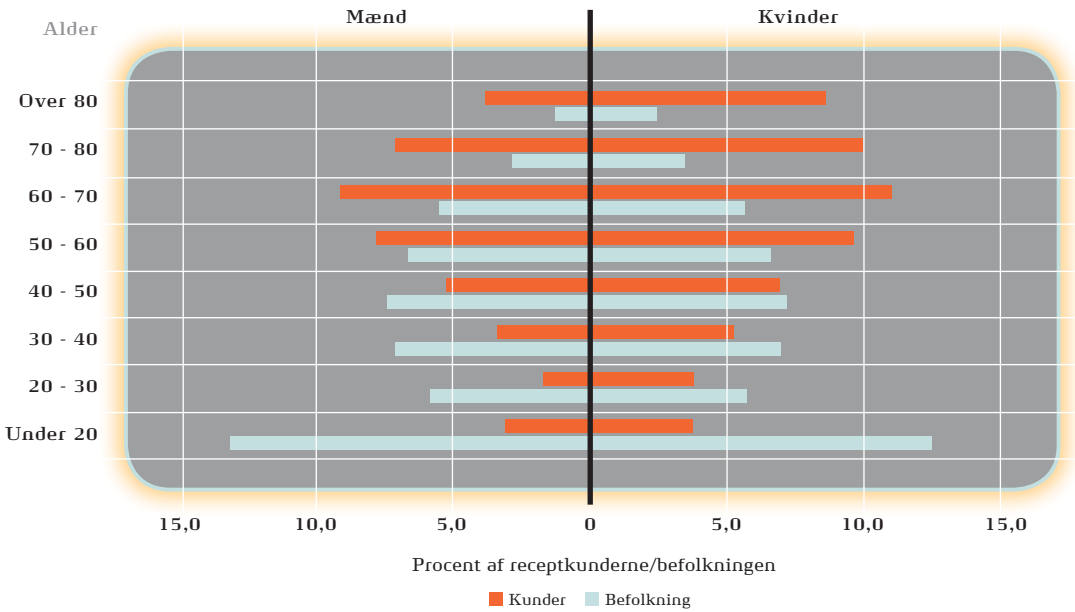
Generelt er både kvinderne og de ældre overrepræsenteret blandt apotekets kunder. 60 procent af apotekets receptkunder er kvinder. Hvis man ser på både mænd og kvinder, så er halvdelen af receptkunderne over 60 år. Det samme gælder kun godt 20 procent af befolkningen. Den typiske receptkunde på apoteket er en kvinde mellem 60 og 70 år. Den gruppe udgør 11 procent af kunderne. Til sammenligning udgør de kun cirka 5,5 procent af hele befolkningen.

Vidste du

Hver dansker købte i gennemsnit 10 pakker receptmedicin i 2007. Halvdelen af apotekets receptkunder er over 60 år, og 60 procent er kvinder.

Mens aktiviteten i sektoren stiger, er antallet af apoteker, der ekspederer recepter, konstant. Det betyder, at apotekerne i gennemsnit bliver større og større. I 2007 omsatte et apotek i gennemsnit for 38 millioner kroner. Det er myndighederne, der bestemmer, hvor mange apoteker, der skal være, og hvor de skal ligge. Der kom-

Køns- og aldersfordeling af apotekets kunder og befolkningen

mer også flere ansatte, og i sammenligning med mange andre lande er de danske apoteker ganske store.

Vidste du

Der er 322 apoteker i Danmark og 1.000 mindre udleveringssteder, hvor patienterne kan hente medicin leveret fra apotekerne. Det er myndighederne, der bestemmer, hvor mange apoteker der skal være, og hvor de må ligge.

Stigende omsætning

I løbet af de sidste 10 år er apotekernes omsætning steget mere end 50 procent eller cirka 5 procent om året i gennemsnit.

Fra 2006 til 2007 steg bruttoomsætningen kun med 1,4 procent. Det skyldes, at en del af salget af lægemidler til dyr blev liberaliseret den 1. april 2007. Disse lægemidler kan nu også sælges af andre end apotekerne. Det er dog stadigvæk apotekerne, der sælger hovedparten af alle lægemidler til dyr, men omsætningen tæller ikke længere med som en del af apoteksvirksomhedens omsætning. Hvis apotekernes aktiviteter på det liberaliserede marked var talt med, ville den samlede omsætningsstigning fra 2006 til 2007 have været på niveau med de tidligere år.

Langt den største del af apotekernes samlede omsætning er receptpligtige lægemidler til private forbrugere. Apotekerne sælger både lægemidler i almindelige pakninger og i dosispakninger, hvor forskellige lægemidler er pakket i portionsposer, der indeholder al patientens medicin fordelt på morgen, middag, aften og eventuelt nat. De receptpligtige lægemidler til private, udleveret i almindelige pakninger, udgjorde 73,5 procent af omsætningen. Dosispakkerne udgjorde 2,6 procent, og andelen har været stigende gennem de senere år, hvor denne service gradvis er blevet mere udbredt.

Apotekerne sælger også receptpligtige lægemidler til hospitaler og klinikker samt veterinære lægemidler efter recept. Receptmedicin til sygehuse udgjorde under 1 procent, mens receptmedicin til dyr udgjorde 2,7 procent af den samlede bruttoomsætning i 2007.

Samlet set udgjorde de receptpligtige lægemidler 80 procent af omsætningen. Målt i kroner omsatte apotekerne for 9,7 milliarder kroner receptpligtige lægemidler i 2007.

Omsætningen på apotekerne i 2007

(ekskl. moms)

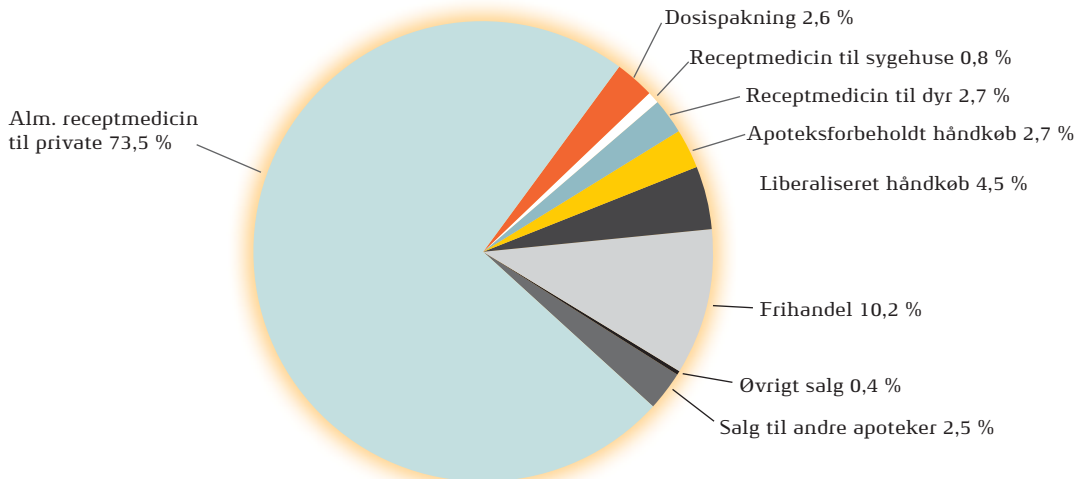
Lægemidler på recept	9.700 mio. kr.	80 %
Håndkøbslægemidler	880 mio. kr.	7 %
Andre varer	1.240 mio. kr.	10 %
Andre indtægter og sundhedsydelse	50 mio. kr.	0,4 %
Salg mellem apotekerne	300 mio. kr.	2 %
Omsætningen på apotekerne	12,2 mia. kr.	100 %
Gennemsnitsomsætning per apotek	38 mio. kr.	

De apoteksforbeholdte håndkøbslægemidler udgjorde 2,7 procent af bruttoomsætningen i 2007, mens salget af liberaliserede håndkøbslægemidler udgjorde 4,5 procent af den samlede omsætning. I alt udgjorde håndkøbslægemidlerne 7 procent af den samlede omsætning.

Apotekerne sælger også varer, der hører naturligt sammen med lægemidler. Det er blandt andet vitaminer, termometre, plastre og cremer. Disse varer udgør 10 procent af apotekernes samlede omsætning.

Bruttoomsætningen indeholder også salg mellem apoteker af magistrelle lægemidler (specielle lægemidler produceret på et apotek efter lægens anvisning) og dosispakkede lægemidler, som fremstilles og pakkes på et apotek og sælges videre til et andet apotek. Derefter udleverer det andet apotek lægemidlerne og afregner med kunden. Fratrækker man det interne salg mellem apoteker, får man nettoomsætningen. Salget mellem apotekerne udgjorde 300 millioner kroner i 2007, og nettoomsætningen var således 11,9 milliarder kroner.

Fordeling af omsætningen i 2007

56 millioner receptpakninger over skranken

I 2007 udleverede de danske apoteker næsten 100 millioner lægemiddelpakninger eller enheder af andre varer. Det svarer til 300.000 lægemidler og andre varer per apotek.

Der blev solgt næsten 56 millioner lægemiddelpakninger efter recept i 2007. Det er 0,2 procent flere end i 2006. Der blev solgt 51,8 millioner almindelige receptekspederede pakninger til private forbrugere samt 1,8 millioner færdigpakkede dosispakker med medicin til en uges forbrug. Det er henholdsvis 3,5 procent og 17 procent flere end i 2006. I alt udleverede apotekerne næsten 2 millioner flere lægemiddelpakninger til borgerne i 2007 sammenlignet med året før.

Apotekerne sælger også cirka 400.000 lægemiddelpakninger til hospitaler og klinikker om året. Efter en lang årrække med kraftigt faldende leverancer til de store hospitaler, da disse i højere grad selv begyndte at indkøbe lægemidler, er salget nu forholdsvis stabilt. Det skyldes, at flere

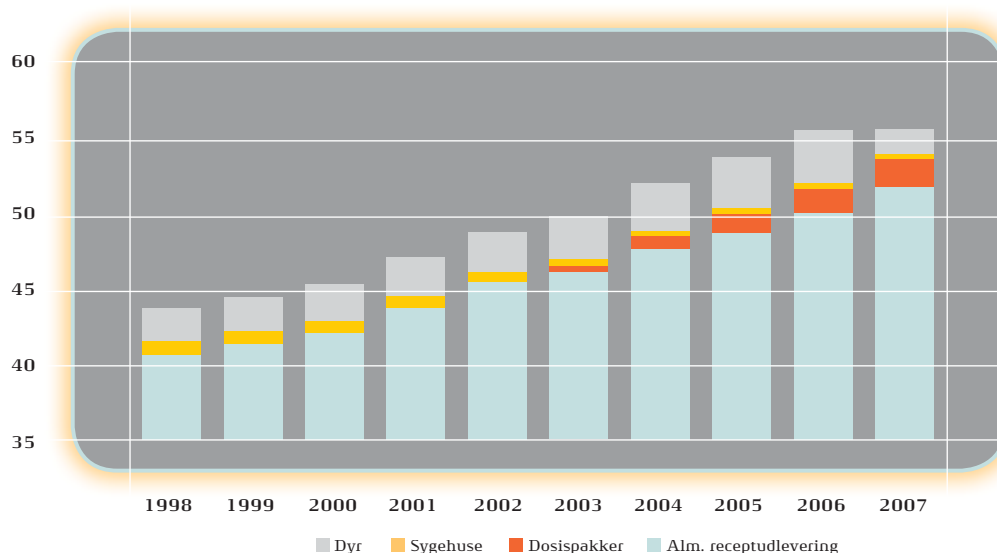
mindre privathospitaler og klinikker får leveret lægemidler fra de private apoteker.

Omsætningen af lægemidler til dyr har været stigende i flere år, men med liberaliseringen den 1. april 2007 er apotekernes omsætning nu udskilt fra den øvrige apoteksdrift. Derfor har der været et stort fald i den målte aktivitet fra 2006 til 2007 på mere end 50 procent. Det tilbageværende salg udgjorde 1,7 millioner pakninger i 2007.

Antal solgte pakninger 2007

Lægemidler på recept	56 mio. pakninger
Håndkøbslægemidler	18 mio. pakninger
Andre varer	25 mio. pakninger
I alt	99 mio. pakninger
<hr/>	
Antal lægemiddelpakninger og andre varer pr. apotek	300.000

Millioner pækninger **Antal receptpækninger 1998 - 2007**

Høj tilgængelighed til apoteker i Danmark

Der er 322 apoteker i Danmark, der ekspederer recepter. Det er staten, der afgør, hvor mange apoteker, der skal være, og hvor de skal ligge. Det er et sundhedspolitisk mål at sikre alle borgere en rimelig adgang til køb af lægemidler – også i tyndt befolkede egne af landet, hvor der ikke umiddelbart er driftsøkonomisk grundlag for at drive et apotek. Derfor er der en udligningsordning apotekerne imellem. Det vil sige, at apoteker med en stor omsætning betaler en omsætningsafgift til de apoteker, der ikke har så stor en omsætning.

Siden 2002 er en række små apoteker med et begrænset kundegrundlag blevet knyttet til større apoteker, så den samme ejer driver flere apoteker. På den måde undgår man at lukke de små apoteker, og antallet af receptekspederende apoteksenheder har derfor været stabilt de senere år.

Et apotek, der hører under et andet apotek, kaldes en supplerende enhed eller en filial. Som borger oplever man ingen forskel mellem et moderapotek, en supplerende enhed eller en filial.

I 2007 blev 8 mindre apoteker lagt ind under større apoteker, og de 322 receptekspederende apoteksenheder blev ved udgangen af 2007 drevet af 246 private apoteksejere.

Antal apoteker		
	2004	2007
Moderapoteker	268	246
Supplerende bevillinger	7	19
Apoteksfilialer	48	57
Apoteksenheder med receptekspedition i alt	323	322
Apoteksudsalg	139	133
Enheder med faguddannet personale	462	455
Håndkøbsudsalg	708	675
Medicinudleveringssteder	248	235
Udleveringssteder i alt	1.418	1.365

Anm.: Apoteksenheder ved årets udgang.

Apotekerne kan også have mindre enheder tilknyttet. Et apoteksudsalg er et miniapotek med apotekspersonale, der rådgiver kunderne og sælger håndkøbslægemidler. Apoteksudsalget tager også imod recepter, der sendes videre til det apotek, som apoteksudsalget hører under. Apoteket ekspederer recepten og sender medicinen tilbage til apoteksudsalget, hvor den kan afhentes – typisk samme dag. Et håndkøbsudsalg er en del af en anden forretning. Her sælger man håndkøbslægemidler, lige som man udleverer lukkede adresserede forsendelser fra apoteket, som også kan indeholde receptplig-

tige lægemidler. Et medicinudleveringssted udleverer alene lukkede adresserede forsendelser fra apoteket.

Danskerne har i gennemsnit 3,8 kilometer til det nærmeste apotek. Og 3 ud af 4 danskere kan hente deres medicin på et udleveringssted mindre end 2 kilometer fra bopælen.

Vidste du

Danskerne har i gennemsnit kun 3,8 kilometer til nærmeste apotek, og tre ud af fire kan hente deres medicin mindre end 2 kilometer fra hjemmet.

Apotekerne har døgnåbent

Et apotek skal have åbent i mindst 8 timer på alle hverdage, og hver lørdag formiddag. Herudover er det de enkelte apoteker, der fastsætter egne åbningstider. Det er dog bestemt fra myndighedernes side, at den samlede ugentlige åbningstid på et normalt apotek ikke må overstige 63 timer.

Ud over den almindelige åbningstid er der et omfattende netværk af vagtåbne apoteker, der sikrer forsyningsikkerheden på alle tider af døgnet. På 11 apoteker i landet er der altid åbent – hele døgnet året rundt. Samtidig er der på 39 apoteker vagt eller en tilkaldevagt, der kan åbne apoteket med kort varsel uden for almindelig

åbningstid. En sådan apoteksdækning om natten kendes ikke fra andre lande.

Det koster 15 kroner ekstra for denne service. Det er dog gratis, hvis man kommer med en recept udstedt samme dag. Det er en fælles opgave for apotekerne at sikre en fornuftig adgang til medicin uden for normal åbningstid. Derfor betaler de apoteker, der ikke har åbent, et tilskud til de kolleger, der varetager opgaven.

Medicin kan købes på nettet – og apotekets rådgivning følger med

Når apotekerne har lukket, har det virtuelle apotek på www.apoteket.dk stadig åbent. Her kan man bestille både håndkøbslægemidler og receptpligtige lægemidler og få nyttig information om både lægemidler, sundhed og sygdom ved at læse de mange artikler og gode råd på siden. Betalingen kan også klares på nettet og lægemidlerne leveres hurtigt og sikkert til hjem eller arbejdsplads. Man kan også oprette sit personlige medicinskab og tjekke, om der er interaktioner mellem de lægemidler, man tager.

Det virtuelle apotek er solidt forankret på de fysiske apoteker, der kontrollerer recepterne på samme måde som ved handel

på et fysisk apotek. Det koster 15 kroner at få leveret sin receptmedicin til døren eller i postkassen.

Vidste du

11 apoteker landet over holder åbent døgnet rundt. Herudover er der i 39 byer apoteker, der har vagtåbent eller tilkaldvagt, så man altid kan få udleveret sin medicin og få rådgivning herom. Det virtuelle apotek: www.apoteket.dk holder altid åbent.

Højtuddannet personale på apotekerne

Medicin er en tillidssag. Derfor er det altid faguddannet personale med en videregående uddannelse inden for lægemidler, der betjener kunderne på apoteket. Der er beskæftiget næsten 1.000 farmaceuter og mere end 3.000 farmakonomer på de danske apoteker. Dertil kommer elever, samt øvrige ansatte: kontormedarbejdere, rengøringspersonale, bude, chauffører og lignende. I disse tal er også medregnet en række deltidsansatte. Omregnet til fuldtidsstillinger var der 4.731 beskæftigede på de danske apoteker inklusive apotekerne selv. Det faktiske antal beskæftigede personer er dog langt højere, da mange er deltidsansatte.

Antal beskæftigede	
	2007
Apotekere	246
Farmaceuter	580
Farmakonomer	2.590
Farmakomelever	513
Øvrige ansatte	802
Beskæftigede i alt	4.731

Note: Omregnet til fuldtidsbeskæftigede pr. 31. december.

Mens antallet af apotekere falder lidt hvert år, stiger antallet af ansatte. Siden 2002 er der kommet mere end 300 flere ansatte på apotekerne. Antallet af medarbejdere med en lægemiddelfaglig uddannelse er steget med 64 fuldtidsansatte fra 2002 til 2007.

Alle der betjener apotekets kunder har eller er i gang med en videregående uddannelse inden for lægemiddelområdet. 70 procent af de beskæftigede på apotekerne har afsluttet en videregående lægemiddeluddannelse. Resten er elever eller praktisk personale som chauffører, regnskabsmedarbejdere, rengøringspersonale med videre. Det lægemiddeluddannede personales viden om lægemidler sikrer, at distributionen af medicin sker forsvarligt og sikkert, og at udleveringen af lægemidler kan ledsages af den

nødvendige information og rådgivning.

Et dansk apotek er en stor virksomhed sammenlignet med apoteker i mange andre lande. I gennemsnit beskæftiger et apotek 14,7 medarbejdere. Der er 2,6 farmaceuter, 8 farmakonomer, 1,6 elev og 2,5 andre beskæftigede.

I en del andre lande belyser man ofte borgernes tilgængelighed til medicin ved antallet af indbyggere per apotek. Danmark har relativt store apoteker, som betjener flere indbyggere end i de fleste andre lande. På grund af den store befolkningstæthed er der imidlertid ikke langt til et apotek i Danmark med mange faguddannede medarbejdere. Et bedre mål for tilgængeligheden til medicin er derfor kombinationen af nærhed til apoteket og god adgang til faguddannet personale. Danmark har flere lægemiddeluddannede på apoteket, end de fleste andre lande har.

Der er omkring 12 fuldtidsbeskæftigede med en lægemiddelfaglig uddannelse på et dansk apotek – svarende til cirka 14 ansatte. På apoteker i landene omkring os er der i gennemsnit mellem 3 og 8 ansatte med tilsvarende lægemiddelfaglige kvalifikationer.

Vidste du

På et dansk apotek er der i gennemsnit 14 ansatte med en lægemiddelfaglig uddannelse. I lande omkring os er der i gennemsnit kun mellem 3 og 8 ansat.

Gennemsnitsapoteket i Danmark

Bruttoomsætning ekskl. moms	37,8 mio. kr.
Antal receptpakninger om året	172.916 stk.
Kundegrundlag	17.006 indbyggere
Antal fuldtidsbeskæftigede inkl. apotekeren	14,7 personer

Ingen fordel i at sælge mere eller dyrere medicin

Apotekerne har ingen økonomisk interesse i at sælge flere eller dyrere lægemidler. Den samlede avance, som apotekerne må lægge oven i indkøbspriserne, aftales nemlig mellem apotekerne og staten som et fast årligt beløb i den såkaldte bruttoavanceaftale. I 2007 var den aftalte avance på 2,3 milliarder kroner. Den samlede avance skal dække alle udgifter til drift af apotekerne og aflønning af medarbejderne. Apotekeren, som ejer apotekerne, aflønnes med det tilbageværende overskud.

Hvis apotekerne udleverer mere medicin end forventet eller sælger flere andre varer, så stiger omsætningen og dermed

avancen. Men for at den samlede avance ikke skal overskride de aftalte 2,3 milliarder kroner, nedsættes apoteksavancen per pakning, indtil den samlede aftalte avance kommer til at passe. Det betyder, at medicinpriserne bliver lavere for kunden og for samfundet, jo mere apotekernes omsætning stiger. Det gælder uanset om omsætningsstigningen kommer fra lægemidler eller fra andre varer.

Vidste du

Hvis apotekerne sælger mere eller dyrere medicin end forventet, så nedsættes apoteksavancen per pakning, så medicinen bliver billigere per pakning for kunderne.

Bruttoavancen kan sammenlignes fra år til år ved at bruge den såkaldte bruttoavanceprocent. Den viser, hvor meget bruttoavancen udgør i procent af omsætningen.

I 2007 var bruttoavanceprocenten cirka 19,4 procent. Det betyder, at apotekerne har 19,40 kroner til dækning af alle udgifter – til blandt andet løn til hele personalet, husleje, lys, varme, emballage, indretning, rengøring, forsikring, renter og apotekerens aflønning – når der sælges varer for 100 kroner eksklusiv moms.

Bruttoavanceprocenten har generelt været faldende over en længere periode. Det betyder, at apotekerne relativt set har en mindre og mindre avance til aflønning af medarbejdere og alle andre udgifter.

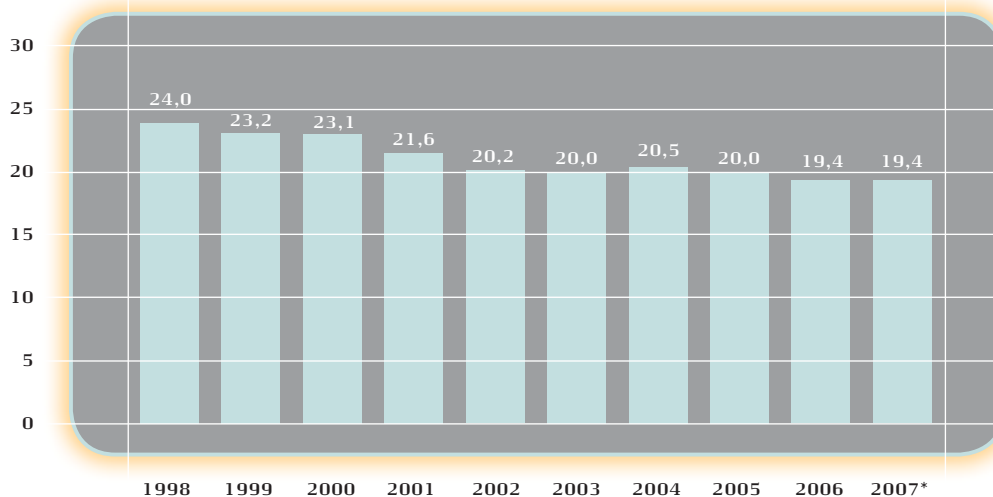
Lav avance – høj faglighed

Apotekernes bruttoavanceprocent er lav, når man sammenligner med andre brancher. Eksempelvis ligger avancen hos optikere næsten tre gange så højt som hos

apotekere. Det er kun avancen i supermarkeder og i discountforretninger, der ligger på niveau med avancen hos apotekerne. Det er ganske bemærkelsesværdigt, fordi 70 procent af de ansatte på apotekerne har afsluttet en videregående uddannelse, mens det samme kun gør sig gældende for under 5 procent af de ansatte i dagligvareforretninger. Her er hovedparten af de ansatte uden erhvervskompetencegivende uddannelse. Det høje niveau for velud-

Bruttoavancens andel af apotekernes omsætning

Bruttoavanceprocent

* Skønnet på baggrund af foreløbige regnskabstal.

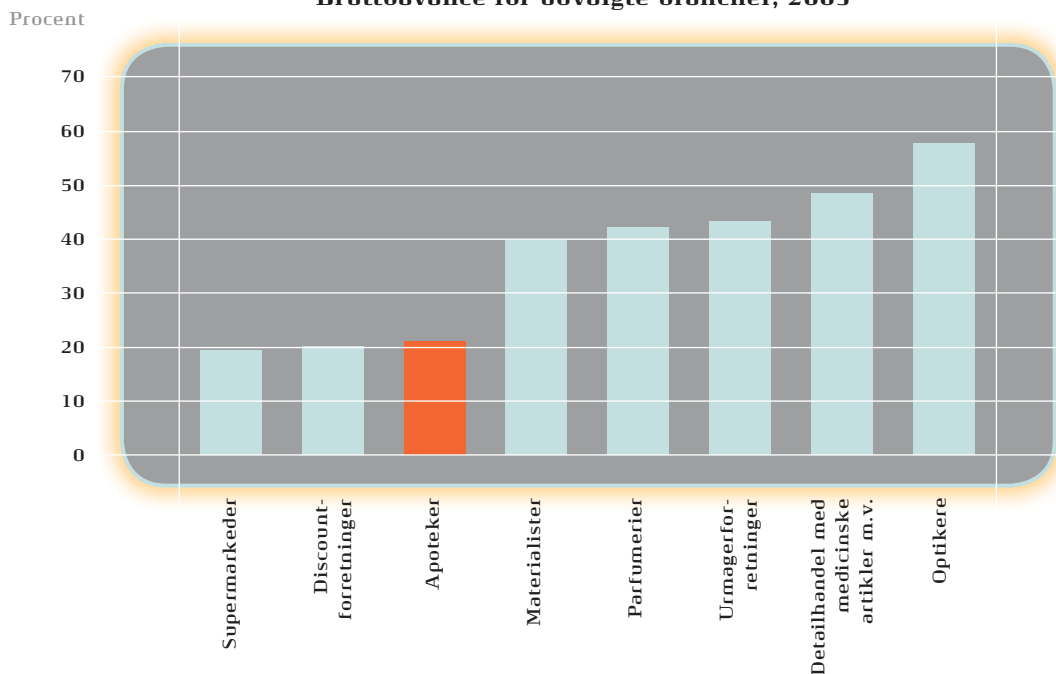
dannet og velkvalificeret arbejdskraft på apotekerne skyldes behovet for faglig vejledning i korrekt brug af medicin. Men det har altså ikke betydet, at bruttoavance er så høj som i andre virksomheder, der yder rådgivning og vejledning.

Vidste du

Apotekernes avance er på samme lave niveau som supermarkeder og discountforretninger. Avancen er dobbelt så stor hos materialister og parfumerier og tre gange så stor hos optikere.

En europæisk undersøgelse på baggrund af tal fra 2004 viser også, at de danske apotekers overskud er lavt sammenlignet med apotekernes overskud i andre lande. I 2004 udgjorde de danske apotekers overskud 3 procent af omsætningen. Undersøgelsen viser, at det kun er apoteker i Sverige og i de baltiske lande, der har en lavere overskudsprocent. Siden 2004 er overskudsgraden i Danmark faldet til cirka 2 procent i 2007.

Bruttoavance for udvalgte brancher, 2005

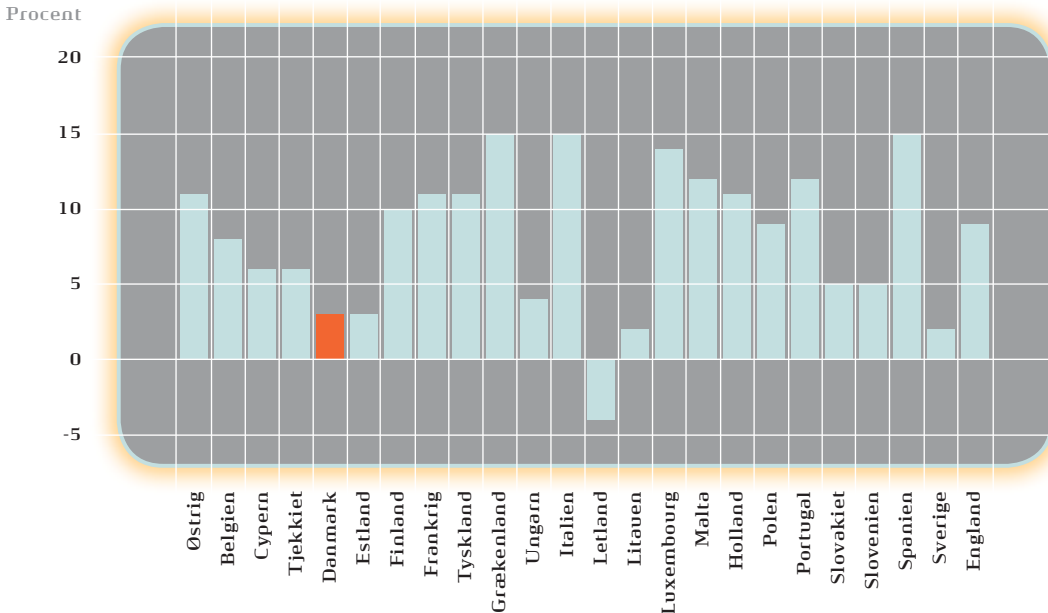
Kilde: Danmarks Statistik. Regnskabsstatistik for private byerhverv samt Lægemiddelstyrelsen.

Apotekernes omkostninger

Apotekernes største omkostning er køb af varer. Indkøbspriserne udgør næsten 80 procent af udsalgsprisen eksklusiv moms. Når man også fratrækker en rabat på cirka en procent, som apotekerne yder til sygesikringen, udgør apotekernes avance som nævnt 19,4 procent af udsalgsprisen eksklusiv moms.

Ud af avancen skal apotekeren aflønne sit personale. I 2007 svarede lønninger til lidt over 12 procent af omsætningen. Husleje, forsikring, renter og afskrivninger og diverse andre omkostninger udgjorde tilsammen 3,2 procent. Hertil kommer en række sektorafgifter, som apotekerne blandt andet betaler til pension, administration i Lægemiddelstyrelsen og uddan-

Overskudsgrad for apotekerne 2004

Kilde: ECORYS

nelse. Disse sektorafgifter udgjorde tilsammen 1,8 procent af sektorens samlede omsætning.

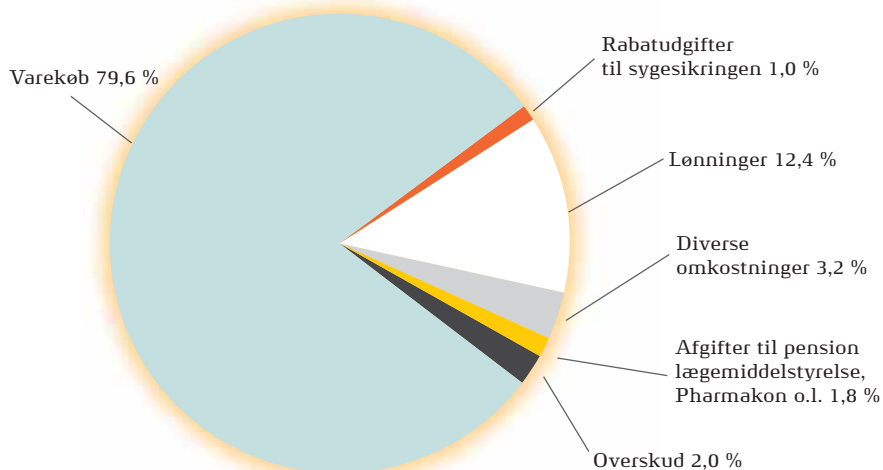
Det gav i 2007 apotekerne en gennemsnitlig overskudsgrad på cirka 2 procent i forhold til bruttoomsætningen. Det svarer til, at hver apoteker i gennemsnit fik et overskud på godt 900.000 kroner i 2007,

som det samlede resultat af apotekerens arbejdsindsats som leder af virksomheden.

Vidste du

Apotekernes overskud udgjorde i 2004 cirka 3 procent af omsætningen. I Europa var det kun apoteker i Sverige og i de baltiske lande, der havde en lavere overskudsandel. I 2007 var overskuddet faldet til omkring 2 procent af omsætningen.

Apotekernes omkostninger i 2007

Anm.: Apotekernes overskud er skønnet på baggrund af foreløbige regnskabstal.

Recept på sikker medicin

En recept går gennem en lang proces, fra det øjeblik den forlader lægen, til medicinbrugeren får udleveret den korrekte medicin på apoteket. I den proces bliver de 33,2 millioner recepter, lægerne udskrev i 2007 kontrolleret mange gange af apotekets personale.

Det skønnes, at apotekets farmaceuter og farmakonomer årligt fanger ca. 200.000 fejl, når de kontrollerer recepterne. Det er ikke alle lige alvorlige fejl, men for den medicinbruger, der får en recept med forkert styrke, en voksendosering til et barn eller et helt forkert lægemiddel, kan det få alvorlige konsekvenser.

Lægen ordinerer medicinen

Det er lægen, der på baggrund af en diagnose beslutter, hvilken medicin den enkelte skal have, og hvor meget der skal udleveres. Lægen kan enten sende en elektronisk recept til apoteket via den fælles receptserver eller give medicinbrugeren en recept med i hånden. Lægen kan også faxe eller ringe recepten ind til apoteket.

Lægen udskriver ofte mere end et lægemiddel pr. recept. I gennemsnit er der 1,6 lægemiddelpakning på en recept. Siden 2004 er antallet af recepter steget med ca. 3 millioner fra lige over 30 millioner til 33,2 millioner i 2007. De seneste år er

der sket en udvikling mod, at apotekerne modtager flere recepter elektronisk. Mellem en og to procent ringes ind fra lægen, og der bliver stadig færre telefonrecepter.

Lægemiddelsstyrelsens receptserver har fra januar 2007 været i fuld drift på alle apoteker. Receptserveren har i perioder været ramt af driftsproblemer. Det har givet forsinkelser i receptens vej fra lægen til apoteket og ventetid på apoteket. Og det kan være en medvirkende årsag til, at nogle læger stadig udskriver mange papirrecepter. En anden årsag er formentlig, at mange patienter fortsat ønsker at få en fysisk recept i hånden.

Kontrol af recept

Uanset hvordan apoteket modtager recepten, er det apotekets opgave at kontrollere, om der er tale om en gyldig recept, der er korrekt udfyldt med alle oplysninger om lægen, patienten og medicinen. Hvad har lægen ordineret? I hvilken styrke? Til hvor mange dage? Og passer medicinen overhovedet til den sygdom (indikation) og patient, den er ordineret til?

Apotekets opgave består også i at kontrollere, om der kan opstå såkaldte interaktioner, når en medicinbruger behandles med flere lægemidler samtidig. Det vil sige, at lægemidlerne kan ændre hinandens virkning eller forstærke bivirkninger. Apote-

ket kan også undersøge, om virkningen af det receptpligtige lægemiddel kan påvirkes af naturlægemidler og håndkøbslægemidler.

Og endelig skal apoteket sikre sig, at medicinbrugeren ved, hvordan medicinen skal tages. For det er kun den medicin, der bliver brugt rigtigt, der virker rigtigt.

Farmaceutisk fagpersonale fanger fejl

I 2007 brugte danskerne i gennemsnit 10 pakker receptpligtige lægemidler om året. Det svarer til, at hvert apotek i gennemsnit udleverer mere end 600 lægemiddel-pakninger efter recept per dag.

Det er udelukkende faguddannet personale – farmaceuter og farmakonomer – der må ekspedere recepter, og det forekommer jævnligt, at de bliver opmærksomme på forhold, der betyder, at recepten må korrigeres.

Hvis der er fejl, mangler eller tvivl om recepten eller medicinen, kontakter apoteket lægen.

Af de ca. 200.000 receptfejl som apoteket fanger årligt, viser undersøgelser, at en del af fejlene og manglerne er administrative forhold, som udgåede præparater, leveringssvigt og fejl i tilskudsangivel-

sen med videre. Men knap halvdelen, svarende til 75.000 af receptfejlene, kan potentielt være af betydning for patientens behandling og sikkerhed, da de drejer sig om fejl og mangler i styrke, dosering, mængde eller patient.

Apotekerne er naturligvis heller ikke fejlfrie. Trods dobbeltkontrol og omfattende sikkerhedsprocedurer udleverer apotekerne et forkert lægemiddel ved cirka 1 ud af 10.000 udleveringer. Apotekerne er åbne om fejlene, registrerer dem, analyserer dem og drager læring af dem.

Vidste du

Apotekerne finder og retter 200.000 fejl og mangler i recepterne hvert år. Det er 6 fejl for hver 1.000 recepter.

Rette pille til rette pris

Apoteket har to opgaver i forbindelse med beregning af prisen på lægemidler.

For det første skal reglerne om substitution være overholdt, så patienterne altid får udleveret det bedst egnede lægemiddel til den lavest mulige udgift for såvel den enkelte patient som for samfundet. Derfor undersøger apoteket altid om det ordinerede lægemiddel kan erstattes af et tilsvarende, men billigere lægemiddel med samme aktive indholdsstof. Der er ofte tale om et parallelimporteret lægemiddel

eller en kopi af det originale præparat. Det kaldes substitution.

Og inden apoteket udleverer medicinen til patienten skal personalet sikre, at pris og tilskud beregnes rigtigt, og at patienterne får de rigtige oplysninger herom.

Der er næsten 7.500 forskellige lægemiddelpakninger på det danske marked. Af dem indgår godt 3.400 i en substitutionsgruppe. Apoteket finder det billigste lægemiddel inden for en substitutionsgruppe ved at lade edb-systemet slå op i den aktuelle prislister. Der er godt 1.000 forskellige substitutionsgrupper, hver med mellem 2 og 12 forskellige pakninger.

Nye varer og priser hver anden mandag

Hver fjortende dag kommer Lægemiddelstyrelsen med en ny prislister. Det betyder, at det kan være en anden pakning – måske med et andet navn – der bliver billigst i substitutionsgruppen. Og det betyder igen, at mange kunder på apoteket jævnligt oplever, at lægemidlerne skifter navn, og tabletterne skifter størrelse og farve, med den forvirring det kan medføre.

Det giver også de enkelte apoteker en stor udfordring, fordi apoteket skal sørge for at udskifte lageret af lægemidler, inden den nye prislister træder i kraft. I gennemsnit udskiftes det billigste lægemiddel i 280 af de 1.000 substitutionsgrupper hver 14. dag.

Apoteket beregner patientens tilskud

Når det rette lægemiddel er valgt skal kundens pris og tilskud beregnes. Prisen afhænger af selve lægemiddelprisen, eventuelle gebyrer, patientens alder og hvilke og hvor store tilskud patienten får.

Voksne, der bruger medicin for mere end 800 kroner om året, får tilskud fra sygesikringen. Børn får tilskud allerede fra den første krone.

Der er tale om et såkaldt behovsafhængigt tilskudssystem, hvor tilskudsprocenten vokser i takt med størrelsen af den enkeltes årlige medicinforbrug. Tilskudssystemet udjævner således i en vis grad den økonomiske belastning, som et stort medicinforbrug kan give nogle borgere.

Sammenhængen mellem den enkeltes tilskud og årlige medicinforbrug ses af tabellen.

Det behovsafhængige medicintilskudssystem pr. 1. maj 2008

Årlig udgift pr. person til tilskudsberettigede lægemidler før tilskud er trukket fra	Tilskud til personer over 18 år	Tilskud til personer under 18 år
0-800 kr.	0 %	60 %
800-1.300 kr.	50 %	60 %
1.300-2.800 kr.	75 %	75 %
Over 2.800 kr.	85 %	85 %

Hvis man som dansker bliver kronisk syg og har et stort medicinforbrug, kan man få tildelt kronikertilskud ud over det almindelige behovsafhængige tilskudssystem. Tilskuddet lægger et loft på 3.270 kr. over den årlige egenbetaling.

I særlige tilfælde, hvor en person for eksempel er allergisk over for hjælpestoffer i et bestemt lægemiddel, kan lægen også søge Lægemiddelstyrelsen om forhøjet tilskud til et dyrere lægemiddel end det billigste. Tilsvarende kan der søges om terminalbevilling til 100 procent dækning af alle medicinudgifter for døende, der vælger at tilbringe den sidste tid i eget hjem eller på hospice.

Endelig kan kommunerne efter sociallovgivningen give tilskud til medicinudgifter til pensionister, handicappede og økonomisk trængende.

I gennemsnit betaler det offentlige cirka 60 procent af danskernes medicinudgifter, mens resten er brugerbetaling, herunder

tilskud fra sygeforsikringen "danmark."

Ved hver enkelt ekspedition beregner apoteket, hvor meget sygeforsikringen skal betale, hvor meget kommunen skal betale, og hvor meget borgeren selv skal betale. Og det er kun borgerens egen andel af prisen, der opkræves. Resten afregner apoteket direkte med det offentlige.

Det er en service, der hjælper borgeren med ikke selv at skulle sørge for at få medicintilskud udbetalt fra det offentlige ved indsendelse af kvitteringer. Et system man ellers kender fra en række andre lande.

Hvis borgeren er medlem af sygeforsikringen "danmark", sender apoteket også oplysninger om købet af lægemidler videre, hvorefter borgeren modtager sit tilskud fra "danmark". Det er derfor apoteket spørger kunderne, om de er medlem af "danmark".

Borgerens saldo i Lægemiddelstyrelsens Centrale Tilskudsregister opdateres auto-

matisk, hver gang han eller hun køber tilskudsberettigede lægemidler, så tilskuddet også bliver rigtigt næste gang borgeren køber medicin.

Vidste du

Apoteket kontrollerer recepten, vurderer indikation og dosering, kontrollerer for interaktion, finder den billigste pakning, skriver navn og dosering på pakningen, beregner individuelt tilskud, opdaterer kundens Personlige Elektroniske Medicinprofil, opdaterer den enkelte kundes konto i det Centrale Tilskudsregister og rådgiver om medicinens anvendelse ... hver gang en af de 33 millioner årlige recepter ekspederes.

Udlevering og rådgivning

Når det rette lægemiddel er valgt, og prisen er beregnet, skal medicinen findes frem. De pakninger, der sælges flest af er placeret inden for rækkevidde. Flere og flere apotekere får installeret robotter, der henter lægemidlerne fra et lager i eksempelvis kælderens og sender dem frem til skranken på et bånd. Det giver personalet tid til at rådgive kunderne i stedet for at bruge tid på at finde varen på lageret.

Apoteket udskriver og sætter en etiket på lægemiddelpakningen. Etiketten skal indeholde medicinbrugerens navn samt den dosering og anvendelse, lægen har anført på recepten. Med en stregkodescanning kan apoteket sikre, at det er den korrekte pakning, der er ekspederet.

Apotekerne bruger den lægemiddelfaglige kompetence til at rådgive patienten efter behov, eksempelvis om hvordan medicinen skal anvendes og opbevares. Hvis personalet i dialogen med kunden identificerer et alarmsignal, der kan tyde på, at der er et lægemiddelrelateret problem, søger man at løse problemet i samarbejde med kunden eller ved henvisning til lægen.

Det er en del af apotekernes strategi at bruge den lægemiddelfaglige kompetence til at tage medansvar for patienternes lægemiddelbehandling og for patientsikkerheden.

Statistikindberetning og lagerstyring

Apotekernes edb-systemer indberetter alle ekspeditioner til Lægemiddelstyrelsens lægemiddelstatistik. Den Personlige Elektroniske Medicinprofil opdateres også på baggrund af disse indberetninger, så alle instanser i sundhedsvæsenet til enhver tid har et opdateret billede af den enkelte patients lægemiddelbehandling.

Apotekets lageroversigt opdateres, og fra en del apoteker går der direkte besked til lægemiddelgrossisten, når der er behov for nye varer.

Returmedicin

Der er strenge regler for, hvordan medicin opbevares, og det er årsagen til, at læge-

midler ikke tages retur, når de har forladt apoteket. I stedet destrueres medicinen på samme måde som anden returmedicin fra borgernes medicinskabe. Returmedicin bortskaffes i samarbejde med Kommunekemi, der skønsmæssigt modtager 70 tons returmedicin fra de private apoteker om året.

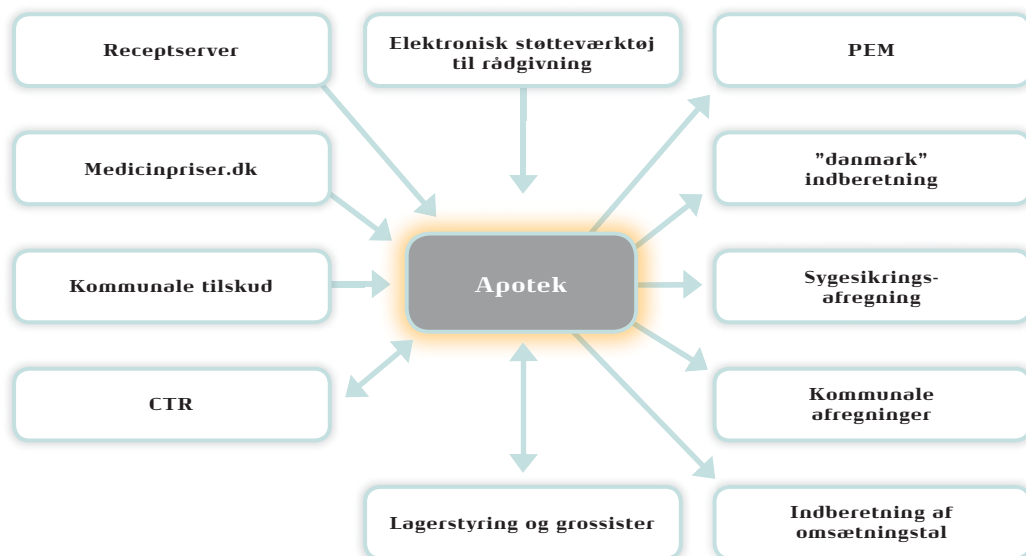
Apoteket som edb-knudepunkt

Der er altså nok at holde styr på, på apotekerne. Apotekets edb-systemer sikrer, at

personalet kommer sikkert igennem alle led i ekspeditionen. Som det fremgår af figuren, er apoteket et sandt edb-knudepunkt.

Det gør, at apoteket kan løse mange opgaver for patienten og samfundet samtidig. Men det betyder også, at der kan opstå forsinkelser og ventetid, når et eller flere af leddene i kæden af offentlige og private systemer hopper af eller ikke fungerer optimalt.

Apoteket som edb-knudepunkt

Patientsikkerhed, sundhedsydelser og kvalitet

Mindst halvdelen af alle ældre og kroniske patienter bruger deres medicin forkert. Konsekvensen er dårligere livskvalitet for den enkelte og en regning til samfundet i form af flere sygedage, lægebesøg og indlæggelser. En løsning på problemet kan være en medicingennemgang, hvor patienten får gennemgået sin medicin på apoteket med en farmaceut og eventuelt justeret sin medicin i samråd med sin egen læge. Det giver mærkbare forbedringer i helbred og livskvalitet, og kan spare samfundet for unødvendige og dyre indlæggelser. Medicingennemgang er en af de veldokumenterede sundhedsydelser, som tilbydes af apotekerne i Danmark. Rygestop, astmarådgivning og dosispakket medicin er blandt de andre sygdomsforebyggende og sundhedsfremmende ydelser på apotekerne.

Manglende medicin efterlevelse er et sundhedsmæssigt problem

Op mod halvdelen af de halvanden million kroniske eller langvarigt syge danskere tager ikke deres medicin, som lægen har ordineret den. Problemet er endda større for udvalgte patientgrupper. Det er et problem, da kun den medicin, der tages og tages korrekt, giver den ønskede virkning. Omkring hver tiende af de recepter, lægerne udskriver, bliver aldrig indløst. Mange patienter dropper ud af deres behandling, og endnu flere patienter bruger ikke me-

dicinen på den måde, lægen har ordineret. På apotekerne og i resten af lægemiddelverdenen kalder man det manglende medicin efterlevelse eller non-compliance.

Vidste du

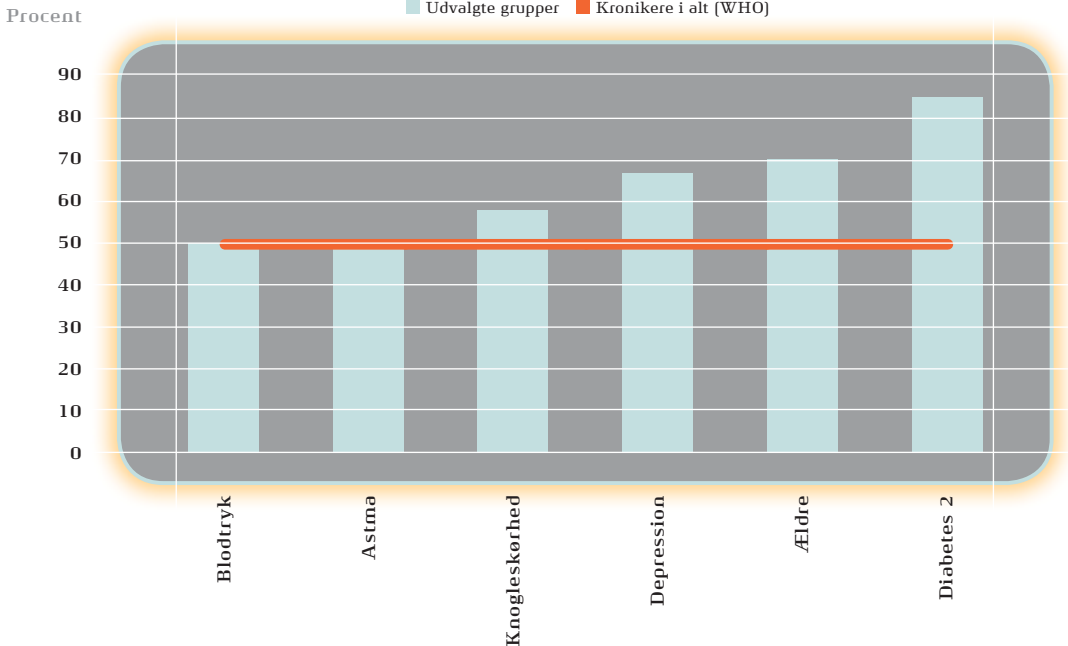
Op mod halvdelen af de halvanden million kronisk eller langvarigt syge danskere får ikke taget deres medicin, som lægen har ordineret den.

En mission at sikre korrekt brug af medicin

Undersøgelser tyder på, at der i Danmark sker op mod 100.000 hospitalsindlæggelser om året, som kunne undgås ved en bedre brug af medicin. Mellem seks og 14 procent af alle indlæggelser er lægemiddelrelaterede. Der er derfor tale om et meget stort problem både for den enkelte og for samfundet i form af stigende udgifter på sundhedsområdet. Tallene understreger, hvor vigtigt det er, at alle parter i sundhedsvæsenet har fokus på korrekt brug og håndtering af lægemidler. Som en del af sundhedsvæsenet har apotekerne det derfor som en mission ikke kun at levere lægemidler sikkert og uafhængigt – men også at bruge den lægemiddelfaglige viden til at sikre korrekt brug af medicinen.

Manglende medicin efterlevelse

Andel af patienter, der ikke tager deres medicin efter lægens anvisning

Kilde: Evidensrapport 9 – Compliance og concordance. Pharmakon 2006.

Vidste du

En bred politisk aftale om apotekervæsenet i 2000 slog fast at:

"Apotekervæsenet skal som en integreret del af sundhedsvæsenet gennem forebyggelse og sundhedsfremmende initiativer medvirke til forbedring af folkesundheden".

Et af hovedprincipperne for lægemiddeldistributionen til borgerne er ifølge den politiske aftale om apotekerområdet

fra 2000, at: "Apotekervæsenet skal som en integreret del af sundhedsvæsenet gennem forebyggelse og sundhedsfremmende initiativer medvirke til forbedring af folkesundheden." På den baggrund ser apotekerne det som en naturlig opgave at rådgive og vejlede om brug af medicin, lige som apotekerne udfører en række sygdomsforebyggende og sundhedsfremmende ydelser.

Apotekerne laver løbende landsdækkende oplysningskampagner alene eller sammen med patientforeninger og myndigheder. Her er fokus på korrekt brug af medicin på de store sygdomsområder som suk-kersyge, forhøjet blodtryk og kolesterol. Apotekernes mange daglige kontakter til borgerne giver gode muligheder for at trænge igennem med budskaberne fra kampagnerne.

Sundhedsydelser på apoteket

Apoteket er ikke kun for de syge. Også raske mennesker kan have gavn af de forebyggende og sundhedsfremmende ydelser, som apotekerne tilbyder. Som en del af sundhedsvæsenet, er det naturligt, at apotekspersonalet udnytter deres kompetencer til at forbedre borger-nes sundhed. Apotekerne har derfor udviklet og afprøvet en række konkrete sundhedsydelser.

Den mest udbredte sundheds-ydelse er hjælp til at bruge astmamedicin korrekt, også kaldet Tjek på inhalation. Rigtig mange tager ikke deres astmamedicin korrekt, og derfor får de ikke det optimale udbytte af behandlingen. Ydelsen er bygget op om en gennemgang af medicinbrugerens inhala-tionsteknik. Brugeren bliver instrueret i korrekt inhalationsteknik og får vurderet

og om nødvendigt korrigeret sin egen in-halationsteknik. Ydelsen er gratis at mod-tage, da den finansieres af det offentlige. Apotekerne kan også hjælpe med rygeaf-vænning og slankerådgivning, i grupper og som individuel rådgivning. På mange apoteker kan man få en gennemgang af det samlede medicinforbrug, hvor en far-maceut vurderer lægemiddelbehandlingen og giver gode råd om korrekt brug og op-bevaring. Mange apoteker udbyder også forskellige målinger som blodtryksmåling, blodsukkermåling, kolesterolmåling – alle kombineret med rådgivning.

Det er ikke kun borgere, der kommer på apoteket, der kan få gavn af ydelserne.

Apotekerne har også flere sundheds-ydelser, der henvender sig til plejesektoren. Personalet på plejehjem og i hjemmepleje kan få hjælp til at få bedre styr på håndtering af medicin og hjælp til at sikre, at patienter med kroniske sygdomme bruger deres lægemidler rigtigt.

Det giver større livskvalitet og forebygger mange kontakter med andre dele af sundhedsvæsenet som praktise-rende læge eller sygehus.

For patienter, der bruger meget medicin, kan maskinel dosispakning være en god løsning. Apoteket pækker al medicin til en

uge i engangsposer (dosispakker). Indholdet i hver dosispakke er den medicin, der skal indtages på et bestemt tidspunkt som for eksempel mandag morgen, middag, aften og nat. Det gør det nemt for patienten og giver stor sikkerhed for, at medicinen tages korrekt.

Vidste du

Apotekernes sundhedsydelse er kvalitetssikrede, har dokumenteret effekt og udføres af et erfarent og kompetent sundhedspersonale.

Omsætning af sundhedsydelser stiger på apoteket

Omsætningen af sundhedsydelser på apotekerne har samlet set været stigende de sidste fem år, og især rådgivningsydelser er steget de seneste par år. Det gælder især rådgivningsydelsen til astmatikere, Tjek på inhalation. Omsætningen for rådgivning om lægemiddelbrug er steget fra knap 100.000 kroner i 2004 til mere end to millioner kroner i 2007.

Også når det gælder rådgivning om rygestop, har der været en stor aktivitetsstigning de seneste år. Omsætningen er steget fra omkring 1,5 millioner kroner i 2006 til 3,2 millioner kroner i 2007, og det gør rygeafvænnings til den største gruppe af sundhedsydelser på apoteket. Det skyldes blandt andet, at den nye rygelov, der trådte i kraft den 15. august 2007, har fået

mange til at ønske at blive røgfrie. Samtidig har mange af de nye kommuner valgt at prioritere netop tilbud om rygestop som et vigtigt bidrag til at forebygge borgernes sygdomme. Især for kurser finansieret af kommuner og arbejdsgivere har der været en stor aktivitetsstigning – her er antallet fordoblet.

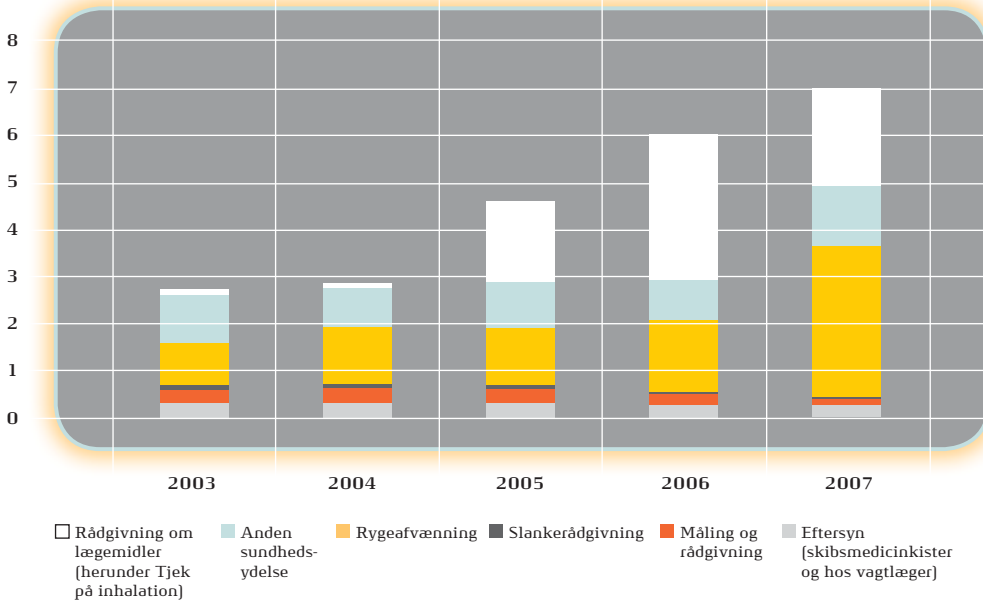
Apotekerne tilbyder også en ny rygestop-ydelse kaldet "Kort samtale om rygning og rygestop" med støtte fra Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse. Rygere kan få en samtale med en rygestopvejleder på apoteket, som skal hjælpe dem med at blive afklaret i forhold til deres rygning og forhåbentlig inspirere til et senere rygestop.

Apotekerne har i mange år hjulpet rygere til at blive eksrygere. At følge et rygestopkursus på apoteket er en god investering, da én ud af tre stadig er røgfrie et år efter. Af dem, der prøver at stoppe uden brug af hjælpemidler, er det kun én ud af tyve, der er røgfrie efter et år.

Antallet af rygere har været faldende i mange år. I begyndelsen af 1950'erne røg cirka 60 procent af befolkningen, mens andelen i dag er faldet til knap 25 procent. Det er endnu for tidligt at vurdere virkningen af den nye rygelov, men i en undersøgelse fra december 2007, altså fire måne-

Omsætning af sundhedsydelser på apotekerne

Mio. kr.

der efter ikrafttrædelsen, er andelen faldet fra 24,7 procent til 23,9 procent på et år.

Vidste du

Én ud af tre, der har fulgt et rygestopkursus på apoteket, er stadig røgfrie et år efter. Kun én ud af tyve er røgfrie, blandt dem der prøver at stoppe uden brug af hjælpemidler.

Dosispakket medicin giver tryghed og sikkerhed

Mange af de borgere, der bruger flere forskellige lægemidler dagligt, kan have

glæde af at få dosispakket deres medicin. Apotekerne dosispakker medicinen maskinelt, hvilket giver færre fejl end ved manuel dosis-pakning. Det øger patienternes sikkerhed. Ordningen egner sig også til patienter, der har et generelt behov for hjælp til at håndtere deres medicin, for eksempel patienter i den kommunale hjemmepleje. Alle patienter kan få dosis-pakket deres medicin, men det skal dog være ordineret af lægen for, at der er tilskud til ydelsen. Dosispakning egner sig til stabilt medicinerede patienter, da læ-

gemidlerne pakkes til 14 dage ad gangen. Der er ti apoteker i Danmark, der står for den praktiske produktion af dosispakker til alle apoteker.

Vidste du

Apotekerne vil som en del af deres strategi bruge den lægemiddelfaglige kompetence til at tage medansvar for patienternes lægemiddelbehandling og for patientsikkerheden.

Antallet af patienter, der modtager dosispakket medicin fra apotekerne, har været jævnt stigende de sidste tre år. Fra december 2006 til december 2007 steg antallet af dosiskunder fra godt 30.000 til godt 35.000. Det er en stigning på 16 procent eller 4.900 personer. På basis af en medicinsk teknologivurdering vurderes det imidlertid, at 100.000 danskere kan have gavn af dosispakket medicin, altså næsten tre gange så mange som dem, der får det i dag. Der blev i 2007 udleveret 1,7 millioner ugepakker, hvilket er en stigning på 200.000 pakninger i forhold til 2006.

Flere apoteksydelser gavner plejesektoren

Landets embedslæger besøger én gang hvert år alle danske plejehjem for at føre tilsyn med de sundhedsmæssige forhold. Formålet er at forbedre indsatsen over for de svage ældre, blandt andet hvad angår medicinering. Den seneste rapport fra

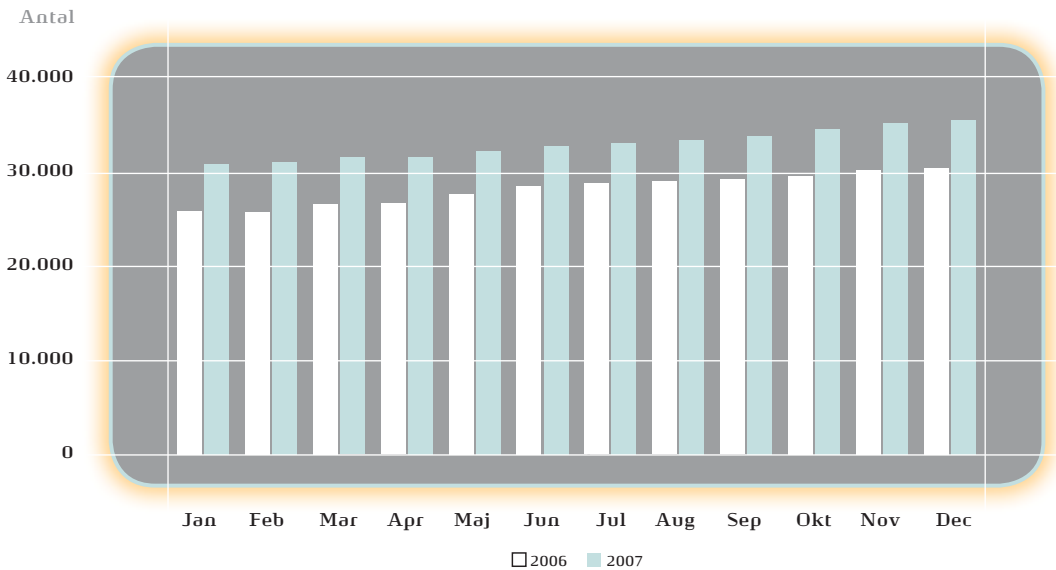
2007 viste, at der på trods af forbedringer stadig er fejl i medicinhandteringen ved 60 procent af besøgene.

Ældre er særligt udsatte for medicinproblemer. En dansk undersøgelse har vist, at 40 procent af de ældre ikke ved, hvad de tager deres medicin for, og 90 procent ikke kender konsekvenserne af at ændre dosis. Andre undersøgelser viser, at mindst 75 procent af alle beboere på plejecentre har mere end to helbredsmæssige problemer, der skyldes deres medicin.

Apotekerne har udviklet tre sundhedsydelser, der er målrettet plejesektoren, og som kan være med til at mindske risikoen for fejl. Det er kvalitetssikring af medicinhandtering, undervisning af plejepersonale samt medicingennemgang. Undersøgelser har vist, at apoteket med disse ydelser kan hjælpe med til at øge compliance, nedbringe medicinrelaterede problemer og generelt bidrage til en optimal brug af medicin på plejehjem og i hjemmeplejen – i samarbejde med patienter, læger og andre sundhedsprofessionelle.

Fra myndighedernes side har der været flere anbefalinger om at anvende den farmaceutiske viden i plejesektoren. En ekspertgruppe nedsat af Lægemiddelstyrelsen har i en rapport om klinisk farmaci fra 2004 blandt andet anbefalet, at ældre, der

Antal patienter med dosispakning

bruger flere slags medicin, skal tilbydes medicingennemgang, og at alle landets plejecentre skal tilbydes undervisning og kvalitetssikring af medicinbehandlingen. Samtidig har det daværende Indenrigs- og Sundhedsministerium i 2006 tilkendegivet, at de i samarbejde med apotekerne vil opfordre kommunerne til at gøre brug af disse ydelser, da de kan understøtte kommunerne i deres nye opgaver, som de blev tilført med kommunalreformen.

Vidste du

60 procent af landets plejehjem har fejl i medicinbehandlingen. Og Lægemiddelstyrelsens ekspertgruppe anbefalede allerede i 2004 medicingennemgang og kvalitetssikring af medicinbehandlingen på plejehjem.

Apotekernes plejhjemsydelser er blandt andet beskrevet på Servicestyrelsens hjemmeside God Social Praksis (www.godsocialpraksis.dk), en vidensbank for kommunerne med konkrete eksempler på god social praksis i de kommunale opgaver.

apotek

Sikkerhed for kvalitet i håndtering af medicin

Sikkerhed og kvalitetssikring er kernen i alt, hvad der foregår på et apotek. Apotekets faglige vision er at bruge de lægemiddelfaglige kompetencer til at tage medansvar for kundens lægemiddelbehandling og for patientsikkerheden. Det viser sig blandt andet ved, at apotekerne hvert år finder og retter omkring 200.000 fejl og mangler i recepterne.

Farmaceuter er uddannede i at sikre kvaliteten af medicinens udvikling, fremstilling, distribution og anvendelse. Samtidig har apotekerne i Danmark en meget lang tradition for kvalitetssikring og konstant fokus på patientsikkerhed og den bedst mulige brug af medicinen.

Apotekets farmaceuter har stor erfaring med at dokumentere fejl og utilsigtede hændelser og også lære af egne fejl. Derfor sker det kun i omkring 0,01 procent af alle tilfælde, at apoteket kommer til at udlevere et forkert lægemiddel.

Omkring halvdelen af landets apoteker har allerede frivilligt ladet sig certificere på baggrund af kvalitetsstyringen i Apotekernes kvalitets håndbog. I 2007 indgik Danmarks Apotekerforening en aftale

med Institut for Kvalitet og Akkreditering i Sundhedsvæsenet om, at alle apoteker bliver omfattet af Den Danske Kvalitetsmodel for sundhedsvæsenet. Standarder og indikatorer udvikles i lighed med de øvrige sektorer, så det sikres, at standarderne lever op til et internationalt niveau.

Til forskel fra mange andre sundhedsprofessionelle er apoteksfarmaceuter altså både særligt uddannede til og i praksis vant til at forebygge kvalitetsbrister og forkert brug af medicin, herunder bivirk-

ninger og utilsigtede hændelser. Apotekets farmaceuter kan derfor bidrage til en bedre patientsikkerhed og medvirke til at forebygge og løse medicinproblemer.

IKAS

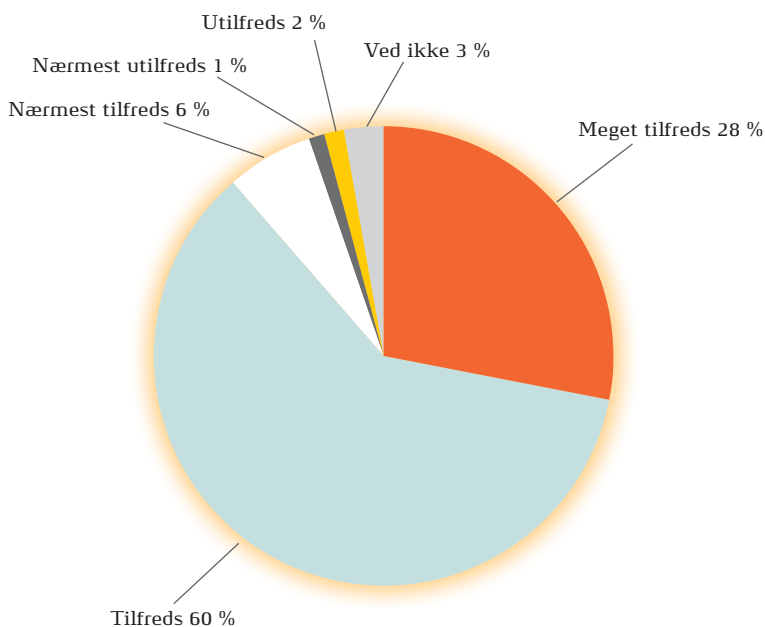
Institut for Kvalitet og Akkreditering i Sundhedsvæsenet (IKAS) blev etableret i 2005 af Sundhedsstyrelsen, Sundhedsministeriet, Amtsrådsforeningen og H:S med det formål at udvikle en fælles dansk kvalitetsmodel for sundhedsvæsenet. IKAS har det overordnede ansvar for Den Danske Kvalitetsmodels strategi, udvikling og planlægning.

Apotekets kvalitetsstandarder

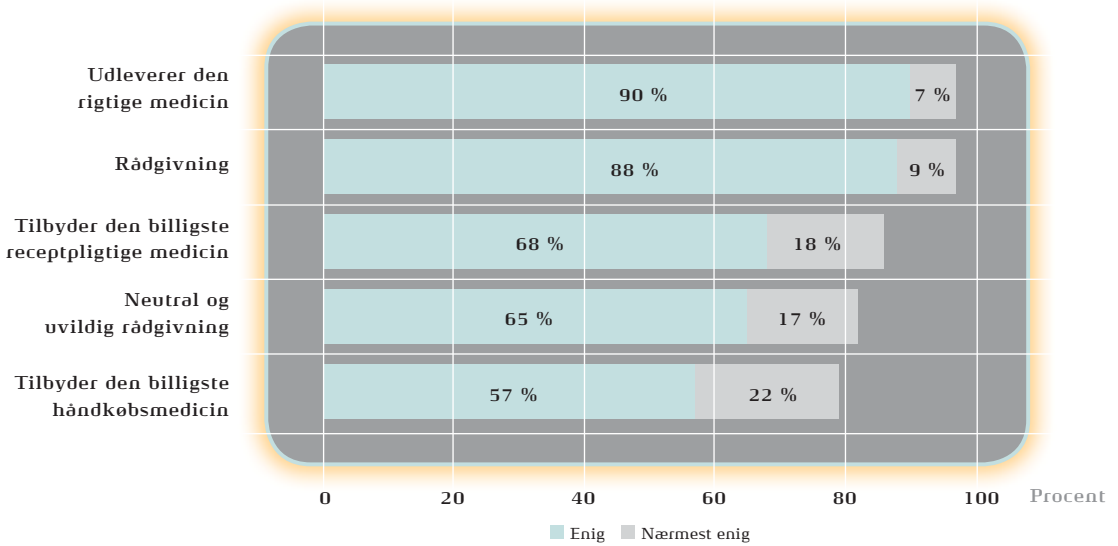
Danmarks Apotekerforening har i samråd med IKAS valgt, at der i første omgang skal laves nogle standarder og indikatorer, der kan tages i brug på apoteker med udgangen af 2008. Det bliver med udgangspunkt i temaer som kvalitets- og risikostyring, koordinering, kontinuitet og sektorovergange, medicin og medicinering samt sundhedsydelse.

Det er kendetegnende for Den Danske Kvalitetsmodel, at der ikke alene er fokus på kvaliteten i ydelserne men også fokus på de processer og strukturer, der understøtter behandlingen. Derfor henvender modellen sig til alle medarbejdere på apoteket.

Borgernes tilfredshed med apotekerne

Borgerne har tillid til apotekerne

Tilfredshed med apotekets sikkerhed og kvalitet

Apotekerforeningen gennemførte i 2007 en omfattende undersøgelse af borgernes holdninger og forventninger til lægemiddeldistributionen i Danmark. Den viser, at langt de fleste danskere, hele 88 procent, er tilfredse eller meget tilfredse med apoteket. Det er på niveau med den generelle tilfredshed med sygehusene, som er 90 procent ifølge www.sundhedskvalitet.dk, og højere end mange andre erhverv.

Blandt de områder, som borgerne er mest tilfredse med, er den faglige rådgivning

og nærheden til et apotek. 89 procent af borgerne er tilfreds eller meget tilfreds med afstanden til nærmeste apotek, og 87 procent er tilfreds eller meget tilfreds med den faglige rådgivning og vejledning, de får på apoteket om deres medicin eller problemer.

Undersøgelsen viser også, at borgernes tillid til apoteket er helt i top. Ni ud af ti har tillid til apotekernes rådgivning og udlevering af den rigtige medicin. Og otte-ni ud af ti har tillid til, at apotekerne tilbyder den billigste medicin og yder en uvildig rådgivning om valg af medicin. ■

Sket i året 2007-2008

otte

Danmarks Apotekerforenings årsberetning for foreningsåret 2007-2008

Her fortælles om nogle af apotekernes vigtigste mærkesager og aktiviteter i året, der gik, om apotekernes indsats for folkesundheden og for den kundevenlige service. Men der stilles også skarpt på udvalgte regelændringer og problemer i apotekernes ræmmevilkår.

Fælles visuelt udtryk i tøj og facader

Apotekernes fælles visuelle identitet er blevet endnu mere tydelig på de danske apoteker. 328 apoteksenheder landet over er nu tilmeldt det fælles facadekoncept, der gør apotekerne let genkendelige. Facaderne er rygraden i den visuelle identitet, der efter ønske kan bruges til alt fra brevpapir til navneskilte og receptkiverter. Sidste skud på stammen er en fælles beklædningslinje til apotekets personale.

Apotekernes designprogram er også blevet bemærket uden for apotekssektoren. I 2007 blev programmet hædret med Den Danske Designpris i kategorien Corporate Branding. Juryen lagde i sin begrundelse vægt på, at det nye totale designprogram er fleksibelt, enkelt, genkendeligt og udtrykker høj kvalitet. ■

Kampagner: Brug medicinen bedre på apoteket

Bedre brug af medicinen var overskriften

for apotekets landsdækkende faglige kampagner i 2007 og foråret 2008. Fire gange mødte borgerne sundhedsoplysende kampagner i dagspressen, og på apoteket blev der uddelt brochurer og sat fokus på den faglige rådgivning inden for de fire temaer.

Næsten hver anden kroniske patient tager ikke den medicin, som lægen har ordineret – ofte fordi de glemmer det. Det kan få alvorlige konsekvenser som forringet livskvalitet og forværring af sygdommen for borgeren og flere udgifter til medicin, lægebesøg og hospitalsindlæggelser for samfundet. Det var baggrund for en kampagne i foråret 2007 med fokus på at huske at tage sin medicin. I sensommeren 2007 var emnet håndkøbsmedicin, som mange opfatter som ufarligt. Men håndkøbsmedicin er rigtig medicin, der skal tages i den rigtige mængde, på den rigtige måde og på det rigtige tidspunkt, så man får den rette virkning og undgår unødvendige bivirkninger. I november 2007 handlede den landsdækkende kampagne om infektioner med det budskab, at man skal tage sin antibiotikakur helt til ende for at være sikker på, at den virker.

Årets første kampagne i februar 2008 satte fokus på forhøjet kolesterol. Hvert

tredje dødsfald i Danmark skyldes hjerte-kar-sygdomme, og her er forhøjet kolesterol en medvirkende faktor. Alligevel er der alt for lidt viden om kolesterol i befolkningen, og alt for mange stopper den forebyggende og livsvigtige medicinbehandling, som ordineres af lægen. ■

106 apoteker vil sælge medicin til dyr

I april 2007 blev det tilladt for andre end apoteker at sælge medicin til produktionsdyr. Og to måneder senere udløb fristen for de apoteker, der fortsat ønsker at deltage på det frie marked for veterinærmedicin. I alt 106 apoteker har meddelt Lægemedelstyrelsen, at de fortsætter som veterinærapoteker. Den åbne konkurrence og de frie priser blev virkelighed på det veterinærmedicinske marked, da Folketinget i juni 2006 indgik en bred aftale på medicinområdet. Liberaliseringen betyder, at andre virksomheder end apoteker, skal kunne godkendes som forhandlere. Flere selskaber stiftet i samarbejde mellem nogle af landmændenes egne selskaber har erklæret, at de ønsker at få fodfæste på det nye marked. Ifølge oplysninger fra Lægemedelstyrelsen er foreløbig kun en enkelt ny aktør godkendt.

Som en del af den politiske aftale skal pris- og forbrugsudviklingen følges nøje. Ifølge Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse har der været et stigende forbrug og faldende priser, men udviklingen må følges over en længere periode, før det kan konkluderes, om det er som konsekvens af liberaliseringen.

Rekordhøjt besøgstal på apoteket.dk

Mere end 28.000 danskere klikker hver uge ind på apotekernes borgervendte hjemmeside apoteket.dk. Her finder de den information, råd og vejledning, man også kan få på et fysisk apotek. Apoteket.dk skriver om emner, der spænder fra personlig pleje, lægemidler og prævention til rygeafvænning og slankekurser. På apoteket.dk kan man også handle medicin, teste sig selv, finde pjecer eller stille spørgsmål i den meget populære brevkasse, hvor farmaceuter svarer på spørgsmål om brug af medicin. I februar 2008 blev der endnu mere at komme efter på hjemmesiden. Apoteket.dk har nemlig fået to nye databaser i form af et leksikon, hvor man kan finde al nødvendig og nyttig information om naturlægemidler, vitaminer og mineraler. Som noget nyt præsenteres også den borgervendte interaktionsdatabase Medicinmix på apoteket.dk. Her kan medicinbrugere,

der bruger flere former for medicin, naturlægemidler, stærke vitaminer eller mineraler, selv tjekke for eventuelt farlige interaktioner. ■

Fornem europæisk pris til e-service til medicinbrugere

I konkurrence med 650 e-services fra 158 lande vandt den danske hjemmeside medicinkombination.dk den prestigefyldte World Summit Award 2007 i kategorien e-health. »Brugere behøver ikke at have en sundhedsfaglig baggrund for at anvende denne service. Det enkle og nemme interface gør den til et perfekt eksempel for andre lande«, hed det i begrundelsen.

Medicinkombination.dk drives af Lægemiddelstyrelsen og er udarbejdet i samarbejde med Danmarks Apotekerforening. Hjemmesiden henvender sig til alle, der bruger flere former for medicin, naturlægemidler, stærke vitaminer eller mineraler. I et letforståeligt sprog får brugerne klare anvisninger om, hvordan de skal forholde sig, hvis der er risiko for interaktioner. Jo mere borgeren ved om sin medicin, jo større er sandsynligheden for at undgå lægemiddelrelaterede problemer. Dermed er hjemmesiden et vigtigt redskab til at skærpe borgerens opmærksomhed omkring interaktioner og give en

god baggrund for en dialog hos lægen og på apoteket. Databasen er også en del af den nye e-handelsløsning på apoteket.dk. Her vil brugerne få en besked, hvis der er interaktioner ved den medicin, de køber eller har købt på nettet. ■

Sms til glemssomme medicinbrugere

Alt for mange medicinbrugere glemmer at tage deres medicin. Derfor har Danmarks Apotekerforening lanceret en sms-service på apotekets infostander. Sms-servicen er et simpelt system, hvor kunden selv indtaster sin modtagerbesked og tidspunktet for, hvornår medicinen skal tages. Herefter modtager kunden en sms hver gang, det er tid til at tage medicinen. Det er gratis for kunderne at bruge servicen i hele 2008.

På apotekets infostander kan man også søge oplysninger om sin medicin eller scanne pakninger med medicin, naturlægemidler, stærke vitaminer eller mineraler for interaktioner. ■

Danske apoteker hæver overliggeren for kvalitet

Danske apotekere er gået i spidsen for at hæve kvaliteten i sundhedsvæsenet. Som en af de første aktører har apotekerne tilsluttet sig Den Danske Kvalitetsmodel, en fælles model, der skal sikre en ensartet

høj kvalitet i hele sundhedsvæsenet. Bag modellen står IKAS, Institut for Kvalitet og Akkreditering i Sundhedsvæsenet. Målet er, at alle borgere skal opleve en endnu bedre kvalitet på deres lokale apotek. Apotekerne skal arbejde efter retningslinjer og fastsætte mål for eksempelvis recepthåndtering og rådgivning om lægemidler og medicinering. Der er udvalgt 10 forskellige temaer som ledelse, kompetenceudvikling, sektorovergange, rådgivning og sundhedsydelser. Efter en høring og pilottest skal de 35-40 standarder overdrages til alle apoteker i slutningen af 2008.

En stor del af apotekerne er i dag ISO-certificerede, og arbejdet med den nye model bygger dermed oven på et allerede velfungerende kvalitetsstyringssystem, som i dag gør apotekerne til en af de sektorer i sundhedsvæsenet med færrest fejl. Et vigtigt element i den nye model er samarbejdet med andre aktører som sygehuse, kommuner og praktiserende læger. Målet er at skabe et mere koordineret og helstøbt forløb fra patientens første undersøgelse over hospitalsindlæggelse til udskrivning og efterfølgende medicinkøb. At sætte fokus på kvalitet i hele patientforløbet kan gavne patientsikkerheden. ■

Farmakonomernes fæglighed er forbedret

Vejledning og træning på apoteket kombineret med teoretisk undervisning på apotekernes uddannelsessted Pharmakon. Det er de bærende elementer i den nye uddannelsesordning for farmakonomer, der trådte i kraft den 1. september 2007. Målet med den nye uddannelse er at klæde eleverne på til deres fremtidige rolle på apoteket.

De skal kunne rådgive om lægemidler, gennemføre sundhedsydelser, lave kvalitetsstyring og meget mere. Derfor var der behov for en mere tidssvarende uddannelse, der også afspejler det nye ansvar. Studieordningen rummer væsentlige ændringer i struktur, mål, praktik og kurser. Uddannelsens længde er fortsat tre år og veksler mellem uddannelse på apotek og på Pharmakon. Men der er kommet mere fokus på at give eleverne faglig viden og supplere den med træning, så den kan bruges i praksis. Den teoretiske undervisning og projektvejledning varetages nu af Pharmakon, der også står for at planlægge de i alt 90 studiedage, der gennemføres på apoteket. Det første hold under den nye uddannelsesordning startede 1. september 2007. Holdet var på 210 elever, der holder det høje optagelsesniveau fra de seneste år. Også 2008 ser lovende ud, da endnu

flere apoteker har vist interesse for at få farmakonomielever. Ved ansøgningsfristens udløb havde apotekerne søgt om 259 elevpladser. ■

Myndighederne skal løse problemer med receptserver

Lægemiddelstyrelsen indførte i starten af 2007 en central receptserver til at sende recepter elektronisk fra læger til apoteker. Men siden indførelsen har serveren gentagne gange været ramt af nedbrud, stop i fremsendelsen af recepter og meget høje gennemløbstider. Alene i december 2007 var apotekerne påvirket af forsinkelser

i over 30 timer. Forsinkede recepter har skabt meget store udfordringer, både for personalet, der ikke kan informere borgerne om, hvornår de kan få deres medicin, og for borgerne, der risikerer ikke at få deres medicin til tiden. Derfor har Apotekerforeningen lagt pres på myndighederne for at løse problemerne. I januar 2008 blev sundheds- og forebyggelsesminister Jakob Axel Nielsen kaldt i åbent samråd i Folketinget for at gøre rede for problemerne. Ministeren anerkendte i sit svar til Sundhedsudvalget, at den ustabile drift har været utilfredsstillende, men lagde også vægt på, at Lægemiddelstyrelsen har iværksat en handlingsplan, der allerede har dæmmet op for

en del af problemerne. Apotekerforeningen følger udviklingen nøje og vil lægge yderligere pres på Lægemiddelstyrelsen, hvis ikke der kommer en hurtig og stabil løsning snarest muligt. ■

Apoteker må holde længere åbent

I januar 2008 fik apotekerne lov til at holde længere åbent efter aftale med Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse. Flere apoteker har efterlyst en mulighed for at holde åbent samtidig med de omgivende butikker i lokalsamfundet. Det gælder især for apoteker, der ligger i butikscentre, så de ikke behøver at lukke før alle de

andre butikker i centret. Den samlede åbningstid blev udvidet fra højst 56 timer om ugen til højst 63 timer, hvilket giver mulighed for at holde åbent fra klokken 9 til 20 på hverdage og fra 9 til 17 om lørdagen. Det ligger i tråd med apotekernes nye strategi, der har fokus på kundeorientering og service. ■

Tal med apoteket om rygestop

I august 2007 blev det forbudt at ryge på offentlige steder, og det har fået mange danskere til at kvitte smøgerne. Men ikke alle rygere er motiverede for et rygestop. Nogle har brug for et lille skub – andre for konkret viden om de forskellige tilbud om hjælp. Derfor tilbyder en lang række

apoteker ydelsen »En kort samtale om rygning og rygestop« med støtte fra Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse. Borgere kan gratis og helt uforpligtende få en snak med en uddannet rygestoprådgiver. Målet er, at rygeren bliver mere afklaret om sin rygning – for forhåbentlig at blive inspireret til et senere rygestop. Apotekerne tilbyder information og hjælp til at overveje fordele og ulemper ved at ryge, så rygerne træffer deres valg på et ordentligt grundlag. Samtalen varer et kvarter, og rygeren vælger selv, hvilket tema samtalen skal omhandle, for eksempel afhængighed, rygestoptilbud eller mål for et fremtidigt rygestop. 280 apoteksansatte rygestoprådgivere har taget den særlige uddannelse som vejleder i »En kort samtale om rygning og rygestop«.

Hver anden dansk kommune har valgt apoteket som leverandør af rygestopkurser til borgere og ansatte. Undersøgelser viser, at chancen for at blive røgfri er størst, når man får professionel rådgivning i forbindelse med et rygestopforløb. Apotekets ydelse er kvalitetssikret efter nationale standarder, og de uddannede rygestopinstruktører kan dokumentere en solid erfaring og høj succesrate. ■

Stort potentiale for dosispakket medicin

Det er billigt, nemt og sikkert at få dosispakket sin medicin på apoteket. Med dosispakning får patienten pakket hver enkelt dosis medicin i engangsposer kaldet dosispakker. Det kan forhindre fejlmedicinering, spare udgifter til indlæggelser og giver større tryghed i medicineringen – særligt for ældre borgere, der

dagligt behandles med mange forskellige lægemidler. Men selvom ordningen blev indført for mere end fem år siden, er udbredelsen fortsat begrænset. Omkring 100.000 danskere kunne have glæde af dosispakning – men ifølge Lægemiddelstyrelsen skete det ved udgangen af 2007 kun for godt 35.000 borgere. De dosispakkede lægemidler udgør 2,0 procent af det totale lægemiddelforbrug. Kommunernes Landsforening (KL) bakkede op om, at ordningen skal udbredes. I et katalog med 20 idéer, der skal give bedre rammer for en sammenhængende service i den kommunale sektor, foreslår KL at gøre det obligatorisk for lægerne at anvende dosispakning over for stabilt medicinerede ældre. ■

Apoteket hjælper patienter ud af medicinafhængighed

Mange tusinde danskere er afhængige af

benzodiazepiner, der er stærk vanedannende sove- og nervemedicin. Men et projekt på Holstebro Løveapotek har vist, at det kan lade sig gøre at afvæne patienterne i samarbejde med den praktiserende læge. 16 patienter fik tilbudt en samtale med en farmaceut, en nedtrappingsplan og dosispakket medicin til at styre forbruget. Og resultatet er markant: 12 patienter får ikke længere benzodiazepiner, 3 har fået reduceret dosis, mens kun en enkelt fortsat er på samme dosis. Patienterne fik større livskvalitet, og hovedparten af dem var meget glade for at være med. De fik medicinen pakket i daglige doser, hvilket gjorde det lettere for dem at holde planen. Mange læger har givet udtryk for, at det er tidskrævende at igangsætte en nedtrapping, så apotekets ressourcer blev modtaget positivt. Apoteket har nu udvidet projektet med flere lokale læger og nye patienter. ■

Fælles høj standard for rådgivning på apotekerne

Apotekets kunder skal opleve et højt fagligt niveau for rådgivning – uanset hvor de handler, og uanset hvilken medarbejder, de er i kontakt med. For at sikre et ensartet højt kvalitetsniveau i hele branchen har apotekerne formuleret et sæt fælles standarder for rådgivning.

Basisniveauet skal sikre, at alle kunder skal mødes med invitation til dialog i skranken. Det gælder uanset, om der er tale om medicin på recept eller i håndkøb, naturlægemidler eller stærke vitaminer og mineraler. De nye målfaste krav til rådgivningen i skranken er en del af apotekernes strategi. Målet er ganske enkelt at vise kunder og omverden, at apoteket gør en forskel, og at der er en merværdi for kunden ved at gå på apoteket. Som det sidste led i informationskæden skal apotekerne sikre sig, at kunderne ved, hvordan de bruger medicinen. Gennem få og enkle spørgsmål afdækker personalet kundernes behov, sørger for, at de oplever en god og professionel kommunikation og sikrer, at de, der har behovet, får den nødvendige rådgivning. Som en del af implementeringen har apotekerne fået konsulentbistand og deltaget i kurser og undervisning både eksternt og på apoteket. ■

Etisk nævn sikrer tilliden til lægemidler

Lægerne, apotekerne og lægemiddelin-dustrien besluttede i marts 2007 at nedsætte et fælles etisk nævn, Nævnet for Selvjustits på Lægemiddelområdet (NSL). Nævnet skal føre tilsyn med, at branchens regler for samarbejde om for eksempel

reklamer, markedsføring og sponsorater overholdes og dermed sikre den fortsatte tillid til en fuldstændig uvildig og uafhængig ordination og udlevering af lægemidler i Danmark. Opgaven er hidtil blevet varetaget af tre separate organer: Nævnet for Medicinsk Informationsmateriale, Apotekernes Ethiske Nævn og Lægeetisk Nævn.

Det nye fælles nævn begyndte sit virke 1. april 2008. Det består af en læge uden tilknytning til lægemiddelbranchen, speciallæge Jens Søndergaard, en apoteker der ikke driver et apotek, tidligere apoteker Jens Overø, en person med klinisk farmakologisk viden, speciallæge Kim Dalhoff, samt en person med særligt kendskab til de gældende regler, statsadvokat Michael Cløn. Som formand har nævnet en uafhængig jurist, landsdommer Kasper Linkis, der tidligere var formand for Nævnet for Medicinsk Informationsmateriale. Nævnet bistås af et selvstændigt sekretariat, der ledes af cand. jur. Lene Ptak. ■

Apotekerforeningen vil stoppe byttecirkus

Apotekernes substitution til billigste produkt giver en intensiv priskonkurrence og sikrer danske forbrugere lave priser på

kopimedicin. Men desværre giver reglerne også store problemer på grund af et reguleret byttecirkus to gange om måneden. Og det skal der rettes op på, mener Apotekerforeningen.

Medicinpriserne fastsættes i en slags åben licitation hver 14. dag blandt leverandører af lægemidler. Kun den billigste pakning får fuldt tilskud og bliver det produkt, som apotekerne udleverer de kommende to uger. Men for kunderne kan det betyde, at deres medicin skifter navn fra gang til gang, hvilket øger risikoen for fejlmedicinering. Samtidig skal apoteket udskifte store dele af lageret hver 14. dag, hvilket koster et tocifret millionbeløb på årsbasis. Dertil kommer, at der hver uge er et større pres på de billigste pakninger, end leverandørerne kan leve op til. Når leveringen af den billigste pakning svigter, giver det store prisudsving for patienten, der måske ikke kan få sin medicin med fuldt tilskud.

Byttecirkusset er omfattende, viser en beregning: Mere end hver fjerde af de produkter, der kan substitueres, skifter pris hver 14. dag, og hver dag går i snit syv procent af pakningerne i leverings-svigt. Apotekerforeningen har derfor bedt ministeriet om at indføre et »A-bælte«,

hvor alle pakninger inden for en bagatelgrænse må udleveres ligeværdigt med fuldt tilskud. Det vil fordele efterspørgslen på flere produkter med en pris tæt på den billigste pakning, og det vil effektivt reducere leveranceproblemerne. Forslaget vil ifølge Apotekerforeningens beregninger højst koste 15 millioner kroner og vil halvere de flere millioner årlige medicinskift, som reglerne i dag medfører. ■

Apoteket har fået en skranke i cyberspøce

Apotekerne har gjort det endnu nemmere for kunderne at købe deres medicin på nettet. I marts 2008 var der premiere på en ny forbedret e-handelsløsning på apoteket.dk. Nu kan alle kunder bestille deres receptpligtige medicin, håndkøbsmedicin og resten af apotekets sortiment, præcis når de vil på det virtuelle apotek – uden at gå glip af apotekets rådgivning. Apotekerne kan tilbyde rådgivning via webcam,

e-mail eller chat, og kunderne kan endda vælge at blive ringet op. Og når de selv kan vælge, så vil det samtidig gøre det nemmere for nogle kundegrupper at bede om konkret og diskret rådgivning. For eksempel unge, der vil spørge om kønssygdomme og kondomer. Der er præcis samme mulighed for medicintilskud og substitution til billigere kopier, og kunderne kan selv vælge, om de vil have medicinen sendt hjem eller hente den på det lokale apotek. Når kunderne handler på nettet, kan apotekerne pakke deres forsendelser uden for spidsbelastningsperioder ved skranken, og dermed mindske ventetiden på apoteket. For at øge sikkerheden skal kunderne bruge deres digitale signatur for at kunne e-handle medicin.

E-handelsløsningen er nem og fleksibel at benytte, og kunderne guides gennem med en flashfilm, der viser en handel trin for trin. ■

Danmarks Apotekerforening
Bredgade 54
1260 København K
Telefon 33 76 76 00
Telefax 33 76 76 99
www.apotekerforeningen.dk

Lægemidler i Danmark 2008
Oplag 5.000 stk.
Foto: Jens Astrup og Jakob
Boserup (vignetter)
Design og produktion:
Esben Bregninge Design

apotek

appoo

Lægemidler i Danmark 2008 er Danmarks Apotekerforenings årbog over lægemiddelforbrug og apoteksdrift i Danmark. Den viser udviklingen i forbrug og priser for lægemidler i Danmark i forhold til andre lande, og giver samtidig et overblik over regler og sammenhænge på lægemiddelområdet. Den fortæller om apotekernes indsats for at bidrage til en sikker og effektiv distribution af lægemidler og øge folkesundheden gennem sundhedsfremmende og sygdomsforebyggende ydelser. Endelig gennemgår den nogle af apotekernes vigtigste mærkesager og aktiviteter i det forgangne år. Gem årbogen og brug den som et opslagsværk, næste gang du har brug for et samlet overblik over lægemiddelmarkedet.

Danmarks Apotekerforening
Bredgade 54
1260 København K
Telefon 33 76 76 00
Telefax 33 76 76 99
www.apotekerforeningen.dk
www.apoteket.dk

apotek